ఈనాడు

[సాంఘిక నాటకం]

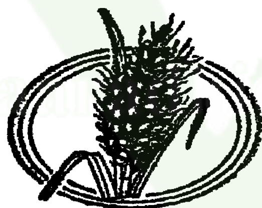
ఆత్రేయ

దేశికవితా మండలి
విజయవాడ-2

దేశి ప్రచురణ
ద్వితీయ ముద్రణ
సెప్టెంబరు-1954
హక్కులు: కర్తవి.
వెల: రూపాయిన్నర.

దేశి ప్రెస్,
విజయవాడ-2.

సంపాదకులు:
బొందలపాటి శకుంతలాదేవి
శివరామకృష్ణ

ఇందులో పాత్రలు

అక్బరు	:	ఒక ముస్లిం వృద్ధుడు	ఇరుగు
పురుషోత్తం	:	ఒక హిందూ వృద్ధుడు	పొరుగు
రహీం	:	అక్బరు కొడుకు	
నసీం	:	అక్బర్ కూతురు	
రాం	:	పురుషోత్తం కొడుకు	
వత్సల	:	నసీం స్నేహితురాలు	

గులాం, గూండా

.... ఇంకా మరి కొందరు ....

కాలం	:	ఈనాడే
స్థలం	:	ఒకటే; అక్బరు ఇల్లు
రంగాలు	:	మూడు

★ ★ ★

తొలిసారి

ఈ నాటకం

విజయవాడలో జరిగిన ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్సమావేశాలలో 'వెంకటగిరి ఎమెచ్యూర్ ఆర్టిస్ట్స్ అసోసియేషన్' వారిచే ప్రథమంగా ప్రదర్శింపబడింది.

ఆనాటి నటవర్గం :

అక్బర్	:	శ్రీ డాక్టరు టి. దామోదరం
పురుషోత్తం	:	,, జగన్నాధ ప్రసాద్
రాం	:	,, ఈశ్వరదాస్
రహీం	:	,, ఆత్రేయ
డాక్టరు	:	,, సి. జయరాం నాయుడు
గులాం	:	,, డి. జగన్నాధ్
గూండా	:	,, కబీరు
నసీం	:	శ్రీమతి సురభి బాలసరస్వతి
వత్సల	:	,, రాజేశ్వరి

సంగీతం : జగన్నాధ్

అంకితం

మత సామరస్యం కోసం
ఆత్మ బలిదానం చేసిన
మన
బాపూజీకి

పరిచయం

ఆగస్టు 15 వ తేదీతో 'స్వరాజ్యం' వచ్చిందని భారత ప్రజలు సంతోషపడ్డారు. భారతభూమిని చీల్చి, బ్రిటిషువాళ్ళు పెట్టిపోయిన మత కలహాల చిచ్చును మనప్రజలు కానలేక పోయారు.

ఒకే ఇంట్లో ఇరుగుపొరుగున వుంటున్న పురుషోత్తం, అక్బరు కుటుంబాలుకూడా ఆగస్టు 15 ను జాతీయ పండుగగా జరిపాయి. పురుషోత్తం, అక్బరులు మతాలు వేరైనా చిన్ననాటినుంచీ మిత్రులు. వారి కుమాళ్ళయిన రామ్, రహీములు ఇద్దరికీ నసీం అక్కవంటిది.

అన్యోన్యంగా పెనవేసుకుపోయిన ఆ కుటుంబాలమధ్య ఇద్దరికీ ఆప్తుని వలె నటించే నడుమంత్రపు డాక్టరు అనుమానాలు సృష్టించుతాడు. ఒకే ఇంట్లో రెండుభాగాల మధ్య వున్న తలుపు బంధించబడుతుంది.

అక్బరు ఒక హిందూ పిల్లతల్లికి తన యింట్లో ఆశ్రయ మిస్తాడు. పురుషోత్తం ఒకముస్లింకాందిశీకునికి నీడయిస్తాడు. మతకలహాలచిచ్చుతో ఉన్మాదులైన గ్రామస్తులకు యిది గిట్టదు. రామ్ రహీములకు పురెక్కిస్తాడు. వారి ద్వేషాగ్నికి ఆరెండు కుటుంబాలు బలి అయిపోతాయి.

ఈ ఇతివృత్తాన్ని ఆత్రేయగారు చక్కని నాటకంగా ఈ నాడులో చిత్రించారు. గత జనవరిలో జరిగిన ఆంధ్ర నాట్య కళాపరిషత్తులో "యీనాడు" ప్రదర్శనకు ప్రథమ బహుమతి రావడమే యిందుకు నిదర్శనం.

'ఈ నాడు' లో ఆగస్టు 15 న రామ్ నసీమ్‌కు బహుమతిగా యిచ్చిన 'గాంధీజీ' పటాన్ని మతకలహాలు రేగాక ఒక హిందూ మతదురహంకారి విసిరినబాకు బ్రద్దలు చేస్తుంది. ఈ సన్నివేశాన్ని గాంధీజీ హత్యకుపూర్వం కొన్ని నెలలకుముందే వూహించ గలిగిన రచయితకు నా ధన్యవాదాలు.

ఆంధ్రప్రజలు 'ఈనాడు' నాటకాన్ని ఆదరించుతారని ఆశించుతున్నాను. ఆత్రేయగారు ఆంధ్ర ప్రజాజీవితాన్ని చిత్రించే నాటకాలను రచించి ఆంధ్రనాటక రంగానికి యితోధిక సేవ చేస్తారని విశ్వసించుతున్నాను.

విజయవాడ
23-2-48

మద్దుకూరి చంద్రశేఖరరావు
['ప్రజాశక్తి' సంపాదకుడు]

నా మాట

ఆంధ్ర నాటక కళాసరస్వతికి నే సమర్పిస్తున్న ద్వితీయ పుష్పం యీ 'ఈనాడు'. ఈ నాటకం బెజవాడలో జరిగిన 14వ ఆంధ్ర నాటక కళా పరిషత్ సమావేశాలలో వెంకటగిరి అమెచ్యూర్ ఆర్టిస్ట్స్ అసోసియేషన్ వారిచే ప్రదర్శింప బడింది. వారి కృషి ఫలితంగా ప్రదర్శనకు ప్రథమ బహుమానం పొందారు. వెంకటగిరి సమాజం నాదే అయినా వారికి నేను కృతజ్ఞతాపూర్వక అభివందనా లర్పిస్తున్నాను.

"ఈ నాడు భారత దేశాన్ని కల్లోలపరుస్తూ అన్ని విధాలా అభ్యుదయాన్ని అరికడుతూ, స్వతంత్ర భారతదేశ పునాదులను అదరగొడుతూ మన బాపూజీ ప్రాణాలను కూడా చివరికి బలిగొన్న మతావేశ పిశాచి వికటాట్టహాసం యొక్క ప్రతిబింబం యీ 'ఈనాడు' ఇతివృత్తం. మహాత్ముని మత సామరస్య సిద్ధాంతంలో సంపూర్ణ విశ్వాసంతో రచింపబడ్డ ఈ నాటకం ప్రతి గ్రామ గ్రామాన ప్రదర్శింపబడి, ఆయన ఆదర్శ ప్రచారం జరిగి, ఈ మతావేశాన్ని కాస్తయినా చల్లార్చ గలిగినవాడే నా 'ఈనాడు' రచన సార్థకమై, ఫలితం దక్కుతుంది. నేనూ ధన్యుణ్ణవుతాను. ఈ నాటకం ఆ విధంగా ప్రచారం కావటానికి నాటక కళ ద్వారా ఇప్పటికే ఎంతో ప్రజాసేవ చేసి ఆంధ్ర నాటక రంగాభ్యుదయానికి తోడ్పడి, నా బోటి రచయితలకు క్రొత్త ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తూన్న ఆంధ్ర ప్రజానాట్యమండలివారు పూనుకుంటారనే ఆశతో వారికి దీన్ని అర్పిస్తున్నాను.

ఈ నాటకం బాపూజీ అస్తమయానికి ముందు వ్రాయబడింది.

నాటకం చదివినవారు, కొందరు రంగాలంకారాలు చాలా కష్టమని, గ్రామాలలో ప్రదర్శించటానికి వీలుండదేమోనని సందేహం వెలిబుచ్చారు. అలాంటి కష్టం ఏమీలేదు. నాటకంలో ముఖ్యం అభినయమూ, సంభాషణలు

సన్నివేశాలేకాని, అలంకారాలు దీపాలు కావని, నా అభిమతం. స్థూలదృష్టికి అవి చాలా ప్రధానమైనట్టు కనుపించవచ్చును. కానీ వాటిని వినా కూడా నాటకం రక్తి కట్టగలదనే నా నమ్మకం. వీలులేని ఒకటి రెండు సన్నివేశాలలో మార్పులుకూడా సూచించి వున్నాను. తలుపులుమూయడం మొదలైనవి రెండు చెక్కల శబ్దాలతో సూచించవచ్చు. ప్రదర్శించే సమాజాలు స్వశక్తిమీద ఆధారపడి అనుకూలాలు కలిగించుకోవాలని ప్రార్థన.

8-6-47 తేది వెలువడిన పీపుల్స్‌ఏజ్ పత్రికలో హాజ్రాబేగం రచించిన "*The Bone fire*" అను చిన్న కథ ఈ నాటక రచనకు ప్రోత్సాహం కలుగ జేసింది. అందుకు నే నామెకు కృతజ్ఞుణ్ణి.

మత సామరస్య సాధనకు నా యీ రచన కించిత్ దోహదం చేయ గలిగితే నేను ధన్యుణ్ణి. ఆ దృష్టితో ఆంధ్ర ప్రజానీకం యీ కృతిని ఆదరిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

—ఆత్రేయ

- ఈ నా డు -

మొదటి రంగం

అక్బర్ ఇల్లు : ఒకహాలు.

[ఎదురుగా కనిపించే గోడలో ఒక పెద్ద కిటికీ వుంది. ఆ కిటికీకి అద్దాల తలుపులూ, చెక్కతలుపులూ వున్నవి. ఆ కిటికీ తెరిస్తే వీధి కనిపిస్తుంది. కిటికీకి నేరుగా ఒక ఎలక్ట్రిక్ దీపస్థంభం వుంది.

హాలు కుడిచేతివైపు రెండు ద్వారాలు, ఎడమచేతివైపు రెండు ద్వారాలు వున్నవి.

ఎడమచేతివైపు ముందుద్వారం వాకిలివైపు వెళ్ళేది. వెనకద్వారం ఒక గదిది. గది ద్వారానికి పరదా వేసివుంది.

కుడిచేతివైపు ముందుద్వారం ప్రక్కయింట్లోకి వెళ్ళేది. వెనుకద్వారం వంటయిల్లు.

హాలులో ఒక పెద్ద పురాతనమైన కొయ్యపెట్టె వుంది. దానిప్రక్కనే ఒక తోలుపెట్టె వుంది.

ఎడమచేతివైపు రెండు ద్వారాలకు మధ్య కోట్ స్టాండ్ వుంది.

కిటికీప్రక్కనే ఒక పెద్ద క్యాలండరుంది. హాలులో ఒక మంచం; ఒక పడకకుర్చీ వున్నవి.]

ఆగస్టు 14

సమయయం : నడిరేయి.

[ఇంటిద్వారాల కన్నిటికీ పచ్చటి తోరణాలు, త్రివర్ణ పతాక తోరణాలు వున్నవి. ఇల్లంతా దీపావళినాడువలె దీపాలు వెలిగించి వున్నాయి. కిటికీ తెరచివుంది. కిటికీలోనుంచి ఒక త్రివర్ణ స్వతంత్ర భారత పతాకం అగుపిస్తూంది. దానిపైన ఒక ఎలక్ట్రిక్ దీపం. నసీం పాడుతూ దీపాలు వెలిగిస్తూంది.

చుట్టుప్రక్కల ఇళ్ళవాళ్ళుకూడా పాడుతున్నారు. వాకిట స్వాతంత్ర్యోత్సవం జరుపుతూన్న హడావిడి అంతావుంది. ఊరేగింపులో పాడుతూన్న పాటకూడా వినిపిస్తూంది. ఒకవైపు గుడిగంట గంభీరంగా పాట తాళానికి లయకుదురుతూ మ్రోగుతూంది. మధ్య మధ్య శంఖారావం.]

స్వాతంత్ర్య ధ్వజమెత్తరా!
జయభేరి మ్రోగించరా!
మూడువందల యేళ్ళ
ముదిదాస్య బంధాల
క్రుంగిపోయిన జాతి
కోలుకొని తలలెత్తి!...
కోట్లకొలది వీరవితతి
కురిపించిన రక్తధార
అసంఖ్యాక ప్రజానీక
మప్పించిన అశ్రుజలం
నిర్జించిన దీ దాస్యం !
ఆర్జించిన దీ ముక్తి !....

[రహీం గదిలోనుంచి వచ్చాడు. కొత్తగుడ్డలు తొడుక్కొని వున్నాడు. ఇవన్నీ జరిగేటప్పటికి ఉదయమయింది......]

రహీం : నసీం! స్వాతంత్ర్యోత్సవం హడావిడిలో అన్నం వండటం మరిచిపోయేవు సుమా!

నసీం : స్వాతంత్ర్యం వచ్చింతర్వాతకూడా అన్నం కావాలా బాయ్?

రహీం : అందుకే నువ్వూ నేనూ చెప్పక్కర్లేకుండానే రేషన్ ఇంకా తగ్గించేస్తున్నార్లే!......ఇంతకూ తమ్ముడు రామెక్కడ?

నసీం : ఏమో ఎక్కడ తిరుగుతున్నాడో! ఈ రోజంతా అగుపించాడా అసలు? స్వాతంత్ర్యోత్సవమంతా తమ్ముడి నెత్తిన్నే వున్నట్లుంది.

రహీం : (కిటికీలోంచి చూసి) నసీం! ఇట్లారా! ఇట్లారా!

నసీం : ఏం?

రహీం : చూడు నసీం! చూడు! ఎంత అందంగా వుంది వూరు! అబ్బ! ఎన్ని దీపాలు! ఎంత ఆనందం! ఎంత అలంకారం! ఊరంతా ఉత్సాహంతో పొంగిపోతూంది! బీదాబిక్కీ, ముసలి ముతక, పెద్దాచిన్నా,- అందరూ ఎంత ఆనందంగా ఉన్నారు. మనం అదృష్టవంతులం నసీం నిజంగా! మన భారతమాత, మన దేశమాత దాస్యశృంఖలాలనుండి విడివడే శుభముహూర్తం, ఆ అమృతక్షణం మనం చూడగలిగాం! ('స్వాతంత్ర భారత్ కు' అని కేక)

నసీం : రహీం : 'జై'

[నేపథ్యంలో బృందగీతి, రహీం, నసీంకూడా పాడుతున్నారు.]

సత్యాగ్రహమ్ములో
విప్లవోద్యమములో
అసువులొసగిన వీర
యోధులకు జోహార్లు!....

[పాట సన్నగిలిపోయింది. కుడిచేతి వైపునుంచి అక్బరు, పురుషోత్తం వచ్చారు. నసీం క్యాలెండరు తేదీ 15 కు మార్చింది.]

అక్బ : అన్నివీధులకంటె మనవీథే చాలా బాగుంది ఏమంటావ్ ?

పురు : బజార్లో బలే అలంకారం చేశారు. చూశావా ?

అక్బ : ఆఁ. దానికేంలే ! డబ్బుగలవాళ్ళు చేశారు, అదీ ఒక గొప్పేనా ?

పురు : ఆ విధంగా ఆలోచిస్తే హరిజనవాడలో చేసిన అలంకారం అన్నిటికంటే ఉత్తమం అంటాను. రహీం ! నువ్వు చూశావా ?

రహీం : చూడకేం ! నిజంగా చాలాబాగుంది, బాబా ! ఈ నాడందరూ కొత్తగుడ్డలు వేసారే ?

అక్బ : నువ్వు కొనివ్వకపోయినా రాం నన్ను మరిచిపోలేదులే! వాడు తీసిచ్చాడు ఈనాడు కానుకగా !

పురు : నాకు రహీం కొనిచ్చాడీ బట్టలు తెలుసా !

రహీం ఇంతకూ నసీందే అదృష్టం! మీా రిద్దరూ కొనిచ్చారట కదూ!

పురు: అరే! నువ్విచ్చావా అక్బర్? నాకు తెలియదే!

అక్బర్: అసలు నువ్వు తీసివచ్చావని నాకు తెలుసా?

[నసీం కలకల నవ్వింది. వాకిట రాము పెద్దగా, నిండుగా నవ్విన శబ్దం].

రాం: (వాకిటే ఎవరితోనో) రేపు తప్పకుండా విందు! ఏం?

అక్బర్: అదుగో రాం!

పురు: అసలీ రోజు వాడికి తీరికే వున్నట్లు లేదు.

నసీం: ఉదయం వెళ్ళినవాడు ఇదే రావడం!

[రాం వచ్చాడు]

రహీం: రాం! అయిందా స్వాతంత్ర్యోత్సవమంతా?

రాం: బలేవాడివే రహీం నువ్వు! నాతో వస్తూన్నట్లేవుండి తటాలని మాయమైపోయావే! నీ కోసం ఎంతసేపు వెతికాను? ఎక్కడికెళ్ళావు?

రహీం: నీ కోసం నేనూ వెతికాను. ఎక్కడీ కనిపిస్తావా గుంపులో! గుంపులుగుంపులు ముడేసుకున్నా ఆ జనం తోపిడి కాగేటట్లుందా?

అక్బ: పురుషోత్తమ్! ఇంత ఇంత పిల్లలుకూడా 'స్వాతంత్ర భారత్ కిజై' అంటూ ఒళ్ళు తెలియని ఆనందంతో అరుస్తూంటే నా వళ్ళు పులకరించి పోయిందోయ్!

పురు: పిల్లలేమిటి—! కూలీలు—రైతులు—ఎండిపోయిన ఎముకల గూళ్ళల్లోనుంచి ఎంత ఉత్సాహం పొంగి పొరలింది?

అక్బ : అన్నిటినీ మరిపించే ఇంతటి ఆనందంతో ఈ దేశం నిండి పోతుందని నే నెన్నడూ అనుకోలేదు నిజంగా!

రాం : అన్నీ బాగానే వున్నాయి కానీ—

పురు : కానీ ఏమిటి ?

రాం : ఈనాడు జండాలనుకూడా బ్లాక్‌మార్కెట్ చేసారు. అందుకే నా హృదయం చివుక్కుమన్నది.

పురు : నిజమే! అది చాల అవమానపడాల్సిన విషయమే!

రహీం: అబ్బ! పోనిద్దురూ ఇప్పుడెందుకా గొడవ!

రాం : నసీం! నీకోక ప్రెసెంటు తెచ్చాను.

నసీం : ఏమిటది ?

రాం : (బాపూజీ పటం ఇచ్చాడు)

నసీం : (తీసుకొని) బాపూజీ!

[నేపథ్యంలో 'మహాత్మ గాంధీకి జై' అని కేక. అందరూ 'జై' అన్నారు. 'స్వతంత్ర భారత్‌కు జై' అందరూ కిటికీవైపు తిరిగి పాడుతున్నారు....]

కటికిదారిద్ర్యాన
కమిలిపోయిన గుండె
చెఱసాల చీకట్ల
చివికిపోయిన బ్రతుకు
చిగిరించి వికసించి
చిరునవ్వు చిందగా
పగలేని తెగలేని
జగతి సృష్టించగా !....

[వెలుతురు మెల్లగా తగ్గిస్తూరావాలి. పాట అయిపోయే టప్పటికి రంస్థలం అంతా చీకటి అయిపోవాలి.]

ఒక్క క్షణం :

[క్యాలండరులో తేదీమార్చి లైట్లువేసి సీనుజరప వచ్చు. ఈదీపాల అనుకూలం లేనివాళ్ళు తెర దింపి తేదీ మార్చి మరల తెరతీయటం మంచిది.]

ఆగస్టు 18

సమయం : పగలు.

[ఆగస్టు 15 కట్టిన తోరణా లింకావున్నవి.దీపాలుమాత్రం లేవు. రాము నసీము కిచ్చిన గాంధీపటం గోడకు తగిలించి వుంది. నసీం ఒకవైపుగా కూర్చొని ఎర్రగడ్డలు తరుగుతూంది. కొంత సేపటికి గదిలోనుంచి అక్బరు వచ్చాడు.]

అక్బ : నసీం !

నసీం : బాబా !

అక్బ : పురుషోత్తం బాబుకెలాగుందమ్మా ?

నసీం : ఇప్పుడేవెళ్ళి చూచివచ్చాను. కొంచెం నెమ్మదిగానే వుంది బాబా !

అక్బ : అల్లాహో అక్బర్ !

నసీం : స్వాతంత్రోత్సవానికి విందులు బలంగా పడ్డట్టుంది. అందుకే కాస్త సుస్తీ చేసింది.

అక్బ : ఆఁ నాకు తెలియని విందులేమున్నాయి. మేమిద్దరం ఒకటిగానేగా వెళ్ళాం అన్ని విందులకు ? ఇంకా చూస్తే డాక్టరింటి విందు నాకొకటి ఎక్కువ.

నసీం : పురుషో త్తం బాబుకూడా వెళ్ళారటగా?

అక్బ : అదెప్పుడు? ఆరోజు నాతో రాలేదే?

నసీం : ఆరోజు డాక్టరాయన్ను పిలవలేదట. మరుసటిరోజు హిందువులందరికీ విందుచేస్తున్నానని పిలిచారట.

అక్బ : అలాగా! అ డాక్టరెప్పుడూ అంతే! మా యిద్దరికీ సంబంధించిన విషయం మాట్లాడాల్సి వచ్చినా వేరే వేరే పిలిచి మాట్లాడటం అతని అలవాటు. అందుకే విందులుకూడా వేరు చేసాడు.

నసీం : మీరేమన్నా అనండిబాబా! అతని మాటంటే నాకు మహాకోపమంట.

అక్బ : పోనీలే తల్లీ! ఏదో పరాయిదేశంవాడు... త్వరలో మూటముల్లెతో వాళ్ళదేశం వెళ్తున్నాడు. ఇంకెందుకు చెప్పు లేనిపోని గొడవలు!... ఉండమ్మా! ఉత్తం బాబును చూచిరావాలి!

నసీం : మీరింటికొచ్చిన వెంటనే చెప్పమన్నారు రమ్మని.

అక్బ : అవును పాపం! రోజూ కాస్సేపు బాతాఖానీ వేస్తేగానీ ముద్దదిగదు. చిన్నతనంనుంచి అట్లా అలవాటుపడ్డాం. నాకు ఒకసారి జబ్బుచేస్తే ఇరవైనాలుగు గంటలూ నాపక్కనే వుండేవాడు తిండీ తిప్పలు మానేసి. వట్టి వెర్రివాడు పాపం! (ఎడమచేతివైపు ద్వారంగుండా వెళ్ళాడు)

[కుడిచేతివైపు ద్వారంగుండా వీధినుండి రహీం వచ్చాడు]

రహీం : నసీం! బాబా ఎక్కడ?

నసీం : ఆ యింటికెళ్ళారు.

రహీం : ఉత్తం బాబింటికేనా ?

నసీం : అవును. ఏం ?

రహీం : ఏమీలేదు. (అటూ ఇటూ తిరుగుతుంటాడు)

నసీం : ఎందుకట్లా కాలుకాలిన పిల్లిలా తిరగటం ?

రహీం : ఏమీలేదు... బాబా కెంతచెప్పినా తెలియటంలేదు.

నసీం : ఏమిటది ?

రహీం : తీరా నెత్తిమీదకొస్తే అప్పుడేడుస్తారు.

నసీం : ఇప్పుడేం కొంపమునిగింది ?

రహీం : కొంప అదే ఎందుకు మునుగుతుంది ? మనం ముంచుకుంటాం గానీ–

నసీం : ఏమిటో నీమాటలు నాకేమీ అర్థంకావడం లేదు.

రహీం : అర్థంకావాల్సిన వారికే కాలేదు. నీకెందుకవుతుంది ! బాబాకు పూర్తిగా మతిపోయింది. నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని చెప్తున్నాను. ఇప్పుడు నామాటలాయనకెక్కడం లేదు. అనుభవానికొచ్చినప్పుడవస్థపడేది ఆయనొక్కడే అయితే ఫర్వాలేదు. కాలానికి కట్టుబడిపోవడం బుద్ధిమంతుల లక్షణం !

నసీం : బాగానే వుంది వుపన్యాసం ! ఇంతకూ అసలు విషయం !

రహీం : విషయానికేముంది ? అందరికీ తెలిసిందే !

నసీం : అదేమిటో చెప్పరాదూ ?

రహీం : నేను చెప్పటం ఎందుకు? ఇదిగో—నువ్వే చదువుకో—
(పేపరొకటి విసిరివేసాడు)

నసీం : (కొంతసేపు ఆ పేపరు చదివి, ఆలోచించి) అదా సంగతి?

రహీం : అదేగాని నువ్వన్నంత తేలికమాత్రం కాదు.

నసీం : అయితే ఏం చేయమంటావు?

రహీం : ఆ దర్వాజాను వెంటనే బన్ద్ చేయమంటాను.

నసీం : ఆ దర్వాజా ఏంచేసిం దిప్పుడు?

రహీం : ఆ దర్వాజాయే మన కొంపముంచబోయేది. దాన్ని మూసేస్తేనేగానీ నువ్వూ నేనూ ప్రాణాల్తో వుండట మంటూ జరగదు.

నసీం : ఛాయ్! ఉత్తంబాబునే అనుమానిస్తున్నావా!

రహీం : కాదు నసీం!

నసీం : మరి?

రహీం : మరి—మరి!—నసీం! కూర్చో! నా మాట వింటావా? బాబుకు నేనంటే పసిపిల్లవాడికింద జమ. నీమాటంటే కొంచెం ఖాతిరీ వుంది. నువ్వైనా బాబాతో చెప్పు. ప్రస్తుతానికి కాస్త భద్రపడతాం. ద్వేషాలు పెంచుకోమని చెప్పటంలేదు నేను. కానీ—

నసీం : రాముతో మాట్లాడావా యీ విషయం?

రహీం : మనం మాట్లాడేవరకు వాళ్ళు కాచుక్కూర్చోలేదు. నే నెన్నడూ కలలోకూడా అనుకోలేదు! రాంలో ఇంత

మార్పు కలుసుకుందని రాం ఎట్లా! ప్రవర్తించాడో తెలుసా ?

నసీం : ఏం చేశాడు ?

రహీం : నేను బజార్లో వున్నాను. రాం నా ప్రక్కనే వెళ్ళాడు. నన్ను చూడనుకూడా చూచాడు. కాని నాతో ఒక్క పలుకు పలకలేదు. ఈ మార్పుకు కారణం ఏమిటంటావు?

నసీం : పొరబాటు! భాయ్!

రహీం : పొరబాటు! పోనీ పొరబాటే అనుకుందాము. మనం జాగ్రత్తపడితే కలిగే నష్టమేముంది చెప్పు. నేనిప్పుడేం కత్తులు నూరమని చెప్పటం లేదుగా ?

[రాం చరచర వీధిలోనుంచి చేతిలో ఒక మందుసీసాతో వచ్చాడు...]

నసీం : రాం! ఏమంత హడావిడిగా వెళ్తున్నావ్ ?

రాం : ఇదిగో యీ మందు నాన్నకిచ్చి వస్తా, (వెళ్ళాడు)

రహీం : ఇకనయినా యీ రహ దారిని మాన్పించేయాలి.

నసీం : ఈ రోజు కొత్తకాదుగా ?

రహీం : కొత్తో పాతో! ఆ యింటికి వేరేదారివుండగా వాళ్ళు దాన్ని ఉపయోగించుకోవటం మంచిదంటాను. పరిస్థితులనుబట్టి మారటం అవసరం. లేకుంటే గోటితో పోయేది గొడ్డలి కావాలిస్తుంది. నసీం! మన క్షేమాన్నాశించి బాబాతో నువ్వయినా చెప్పాలి. లేదా—(వెళ్ళాడు)

[నసీం అలాగే నిలబడింది కాస్సేపు. ఒక నిట్టూర్పువదలి ఇటు తిరిగింది. రాం వచ్చాడు]

రాం : రహీం ఎక్కడ ?

నసీం : ఇప్పుడే వెళ్ళాడు.

రాం : (ఒక్కక్షణం అట్లానిలబడ్డాడు. తిరిగి వెళ్ళబోతున్నాడు)

నసీం : తమ్ముడూ ? ఏం వెళ్తున్నావు ?

రాం : ఏమీ లేదు. రహీం యీరోజు—(ఏమో చెప్పబోయాడు. దృష్టి నేలమీదవున్న పేపరుమీదపడింది. తీసి చదివాడు—మనిషి వణికిపోతున్నాడు. పేపరును పరపర చింపేశాడు) దీన్ని ముందు నిప్పులో పారేయ్ !

నసీం : ఏం తమ్ముడూ ?

రాం : ఇది మనయింట్లో వుండకూడదు.

నసీం : ఏం ? ముస్లిములేగా అధికంగా చస్తున్నారు ?

రాం : నసీం ! (నఖశిఖపర్యంతం వణికిపోయాడు. తటాలున లేచాడు. నసీం నోరుమూసేంతదూరం వచ్చి ఆగింది చేయి. ముఖం చేతుల్తో కప్పుకొని కూలబడ్డాడు.)

నసీం : (తొందరపడి అన్నందుకు చాలా బాధ పడుతూంది. ఒక్కక్షణం ఏమీమాట్లాడాలో తెలియక వూరుకుంది. మెల్లగా రామునాను సమీపించి) భాయ్ !

రాం : బహిన్ ! (తలపై కెత్తాడు. కళ్ళవెంట నీరు కారుతూంది)

నసీం : (హృదయాన్ని కలచివేసిందాసంబోధన) రాం ! ఊళ్ళో తమాషా కన్నదాన్ని గూర్చి ఇంత ఆవేదన పడాలా ?

రాం : తమాషా కాదు నసీం ! తమాషాకిదికాదు సమయం. నాహృదయం ఎంతగా బాధపడుతుందో మీకు తెలీదు. రహీంకూడా యీనాడు—అసలు మీరందరూ

ఎందు చేతనో యీనాడు- నా హృదయాన్నిట్లా బాధ పెడుతున్నారు.

నసీం : రహీం ఏం చేసాడు ?

రాం : కారణం ఎరగను. కానీ నాతో మాట్లాడటం మానేసాడు.

నసీం : అదెప్పటి నుంచి ?

రాం : అన్నీ యినాడే ! ఈనాడే ! అన్నీ జరిగినవి-జరుగుతూన్నవి. బజారులో కనుపించి రహీం నాతో పల్కకుండా ఎన్నడూ పోయింది లేదు. ఎందుచేతనో యీ రోజు ముఖం తిప్పేసాడు-వెళ్ళిపోయాడు.

నసీం : (నవ్వు వచ్చింది కాని ఆపుకొని) చాలా బాగుంది మీ ఇద్దరి తగాదా ! నువ్వు పలకలేదని రహీము, రహీము పలకలేదని నువ్వు—

రాం : రహీం నీతో అన్నాడా నేను పలకలేదని ?

నసీం : అవును. ఇప్పుడే అన్నాడు. నువ్వే ముఖం తప్పించావట.

రాం : కేవలం పొరపాటు నసీం ! రహీం ఇప్పుడెక్కడికి వెళ్ళాడు ?

నసీం : ఏమో ! ఏమీ చెప్పలేదు.

రాం : ఉండు నసీం ! రహీంను కలుసుకొస్తా. (స్త్వరని వీధివైపు వెళ్ళాడు.)

[వాకిలివైపునుంచి అక్బర్, డాక్టరు వచ్చారు.]

అక్బర్: కూర్చోండి డాక్టర్ సాబ్ !-నసీం కాస్త ఛా పెట్టివ్వు డాక్టర్ గారికి ? (నసీం వంటింట్లోకి వెళ్ళింది)

డాక్టర్: ఆఁ_ఇప్పుడెందుకు లేండి!

అక్బర్: ఏం ఫర్వాలేదు. మా ఛా కాస్త తాగండి. మీ దేశం వెళ్తున్నారు. మీకక్కడ వాలన్నా దొరకదు మా ముస్లిం ఛా!

డాక్టర్: ఇంతలో పంపేస్తున్నారే మూటగట్టి?

అక్బర్: మీరు చెప్పిందేగా?

డాక్టర్: ఆఁ_అవును. మా సిబ్బందినంతా పంపేసాను. కానీ_

అక్బర్: కానీ!

డాక్టర్: ఊళ్ళో కొందరు ఏవో కొన్ని పరిష్కారాలుచేసి మరీ వెళ్ళమని పట్టుబడుతున్నారు. అదీగాక_ఆఁ_నేను చెప్పదలచుకున్నదికూడా చెప్పేస్తాను.

అక్బర్: చెప్పండి. చల్లకొచ్చి ముంతదాచడ మెందుకూ!

డాక్టర్: ఆఁ ఏమీలేదు. నన్ను మీరు సరిగా అర్థంచేసుకోవాలి. చూశారూ? నేను ఇటుఅటు ఇద్దరికీ కావాల్సిన వాడినే_అదీగాక వెళ్ళిపోయేవాడికి నాకు యీ విషయాల్లో జోక్యం కలుగజేసుకోవాల్సిన అవసరమూ లేదు. అయినా నాడ్యూటీ నేను చెయ్యాలిగా! ఏమంటారు!

అక్బర్: ఇదంతా కేవలం ఉపోద్ఘాతం అంటాను. అఁతేనా!

డాక్టర్: (కొద్దిగా నవ్వి) అవునులెండి! ఆఁ వూళ్ళో పరిస్థితి గమనిస్తున్నారా!

అక్బర్: గమనిస్తూనే వున్నా.

డాక్టర్: ఎట్లాగుందంటారు?

అక్బర్: చాలా ఘోరంగానే వుంది. రేషన్ చాలటంలేదు. బ్లాక్‌మార్కెట్ ఆగటంలేదు. లంచాలు కిందనుంచి పైదాకా బాగా పాకినవి. అధికారమో, పలుకుబడో లేని పేదవాడి బ్రతుకు—.

డాక్టర్: అబ్బ! కాదండి!

అక్బర్: మరి?

డాక్టర్: మీరు చాల అజాగ్రత్తగా—నిద్రపోతూ వున్నారని చెప్పాలి. అంతే!

అక్బర్: అంటే?

డాక్టర్: రహీం మీతో ఏమీ చెప్పలేదు?

అక్బర్: ఏమిటి విశేషం?

డాక్టర్: విశేషం కాదు! ఇట్లా వుంటే మీరు, మీ మతం, జాతి నిశ్శేషం! అంతే! (రహస్యంగా) హిందువులు మిమ్మల్ని మసి-మసి చేసేయాలని సిద్ధపడుతున్నారు. తెలుసా?

అక్బర్: మంచిదే!

డాక్టర్: ప్రతి హిందువుఇంట కత్తులు, తుపాకులు సంఘరా చేసి పెట్టారు, తెలిసిందా?

అక్బర్: మరఫిరంగులు ఇళ్ళల్లో పట్టవుగనక మానేశారు. అంతేనా?

డాక్టర్: మీకంతా వేళాకోళమే! నేను చెప్పాల్సింది చెప్పాను. తరువాత మీ యిష్టం.

అక్బర్: డాక్టర్‌సాబ్! ఇది తెలిసిన విషయమేగా! కొత్త ఏమీ లేదు. అందుకు మనం ఏం చేస్తాం?

డాక్టర్: నేను ఒకే ఒక్క పాయింటు చెప్తాను. మీ కిష్టంవుంటే వినండి, లేదా మానేయండి; అదీ మీవాళ్ళు చెప్ప మంటే చెపుతున్నా. వెళ్ళేవాడికి నా కెందుకీ గొడవ లేకుంటే !

అక్బర్: సరే, ఆ పాయింటేమిటో చెప్పండి.

డాక్టర్: మరి—మీరు కొంచెం మనసుకు నొప్పి కలిగినా ఓర్చు కొని ఆ దర్వాజాను మూసేయాలి.

అక్బర్: ఏమన్నారు ?

డాక్టర్: నే ననడం కాదు, మీ వాళ్ళందరూ అంటున్నారు. అట్లా దర్వాజా తెరిచి వుంచడం మంచిది కాదని, ఏమంటారు ?

అక్బర్: ఆ అధికప్రసంగం వాళ్ళ కక్కర్లేదంటాను.

డాక్టర్: ఇది కేవలం మీకు సంబంధించింది మాత్రం కాదని—

అక్బర్: అవును, కేవలం నా సొంత విషయం. అంతే !

డాక్టర్: అయితే—

[ఇంతలో లోపలనుంచి పురుషోత్తం వస్తూ...]

పురు : అక్బర్, ఏమిటోయ్ ! ఇదిగో వస్తానంటూ వచ్చే శావు! అరగంటయింది, పత్తాలేవే! ఓ, డాక్టర్‌గారా! నమస్తే !

డాక్టర్: నమస్తే ! మిమ్మల్ని రెస్టు తీసుకోమన్నానుగా ! ఎందుకొచ్చారు ? నాకు ఒక అర్జంట్ కేసుంది. వస్తా. సెలవు ! (వెళతాడు)

అక్బర్: కూర్చో పురుషోత్తం !

పురు : ఏమిటోయ్! అంత బెదిరిపోయి జారుకున్నాడు డాక్టరు?

అక్బర్: ఆఁ, నాడి కుంప తెగింది. అదిసరేగానీ నువ్వు సుస్తీగా వుండి ఎందుకొచ్చావు? నేను రానూ?

పురు : నువ్వూ డాక్టరూ కలిసి నన్ను పెద్దరోగిని చేసేస్తున్నారే? ఏదో యీ రేషన్ బియ్యం తిని కాస్త మందగిస్తే అదీ గొప్ప రోగమేనా!

నసీం : (టీ పట్టుకొచ్చి) డాక్టరు వెళ్ళాడా బాబా?

అక్బర్: ఆ వెళ్ళాడు. ఆ ఛా పురుషోత్తం బాబాకివ్వు తాగుతాడు.

నసీం : ఛా తాగొచ్చా బాబా మీరు?

అక్బర్: ఆ ఇంగ్లీషు పత్యాలు మనకొద్దులే యింక. తాగు ఫర్వాలేదు.

[నసీం టీ పురుషోత్తానికి యిచ్చింది. పురుషోత్తం తాగుతున్నాడు. రాం వీధిపైపునుంచి వస్తాడు.........]

రాం : కాఫీర్! కాఫిర్‌నట!

అక్బర్: రాం! ఏమిటది?

రాం : ఇంత అవమానం చేస్తాడని కలలోకూడా అనుకోలేదు.

పురు : ఏమిట్రా అది?

రాం : మనం కాఫిర్లమట! వాళ్ళ దాపునకైనా రాకూడదట!

పురు : ఎవరన్నార్రా?

రాం : ఎవరో అంటే ఎందుకీ ఏడుపు?

అక్బర్: రహీం అన్నాడా ?

పురు : నువ్వూర్కో అక్బర్ ! రహీం ఎందుకంటాడు ? అట్లాంటి కూతలెన్నడూ కూయడు రహీం !

రాం : తానుగా అనడు. ఇతరులచేత అనిపిస్తాడు.

పురు : చాల్లే ! బుద్ధిలేకుండా మాట్లాడకు.

అక్బర్: నువ్వెప్పుడూ రహీమును పైనవేసుకొస్తావెందుకూ ? నీకు తెలియదు వాడి విషయం, వాడెప్పుడూ వుద్రేకం మనిషి. అన్నా అనివుంటాడు.

పురు : వీడేమీ అనకుంటే వాడెందుకంటాడు ? వీడుమాత్రం ఏం సామాన్యుడా ? ఏమీ తీసిపోడు !

నసీం : అసలు ఏమిటి రాం యీ తగాదాలంతా ! ఈ నాడు మీరిద్దరూ వింత తగాదాలు తెచ్చుకుంటున్నారే !

పురు : ఏమిటోనమ్మా యీ కుర్రవాళ్లూ, వీళ్ళ స్నేహాలూ! మేము మా చిన్నతనంతో ఇట్లా ఎన్నడూ తగాదాలు పడి ఎరగం. నీటికి మాటికి చిటపట లాడుతా రీ కుర్రాళ్ళు.

అక్బర్: ఏంజరిగింది రాం ?

రాం : నేనేమీ చెప్పదలుచుకోలేదు. కానీ రహీం ప్రవర్తన మాత్రం నాకేమీ బాగుండలేదు. అంతే! (వెళ్తున్నాడు)

పురు : రాం ! ఆగు—ఒకవేళ రహీం ఏమైనా అన్నాడే అనుకో నువ్వుకాస్త సర్దుకొనిపోతే ఏం ? అంతటితో నీ నెత్తిన కిరీటం జారిపోతుందా !

రాం : నెత్తినకిరీటం జారిపోతుందనికాదు. సర్దుకొని పోవట మంటే ఏమిటో నాకూ తెలుసున్నాన్నా! సర్దుకొనే పోతున్నాను.

పురు : అంత సర్దుకొనిపోయినా సహించరానిదేం వచ్చిం దిప్పుడు?

రాం : ఇది ఇప్పుడు వచ్చిందికాదు. ఎన్నోరోజులుగా రహీం మనసులోనే వేర పెట్టుకొంటున్నాడు.

నసీం : రాం! ఏమన్నావు?

పురు : ఊఁ హుఁ! తమరు జ్యోతిషం చెప్తున్నారన్నమాట! వెధవ వేషాలు వేయకు. తెలిసిందా? రాం! యింకొక్కసారి ఇట్లాంటికూతలు కూసావంటే పళ్లూడ గొడతాను. నేర్చుకొంటూన్నట్లుంది రాజకీయాలు!

రాం : నేనేం కొత్తగా నేర్చుకోలేదు. మొన్న విందులు కూడా వేరే చేయాల్సిందని డాక్టరుతో తానే చెప్పాడటగా?

నసీం : ఎవరు? రహీమా?

రాం : అవును.

అక్బర్: డాక్టర్ నీతో చెప్పాడా నాయనా?

రాం : అవును.

అక్బర్: మంచిదే! వాడు మీదగ్గరకూడా చేరుతున్నాడన్న మాట. ఊఁ సరే? ఆ మూడవవాడిమాట నువ్వు నమ్మావుకదూ?

రాం : కళ్ళ ఎదుట కనిపిస్తూన్నదాన్నే నమ్మొద్దంటారా?

పురు : వీళ్ళ స్నేహసంబంధాలు ఎవరికర్థంకావోయ్ !

రాం : ఏరా వస్తా ఏరా లేనన్నా అనండి. కానీ—నా మన సాక్షి చెప్తున్నాడు—నిన్ను పెద్దదిచేసుకోవాలని నాకే మాత్రం ఏకోశానా లేదు. మీరు నమ్మండి. (వెళ్ళాడు)

అక్బర్: ఆ వెధవకు స్నేహం మంచీ చెడ్డ ఏమీలేకుండా పోయింది. ఆవేశంవస్తే ఎంతమాటైనా అనేస్తాడు.

నసీం : వీళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకోవడంలేదు బాబా.

పురు : అదెప్పటినుంచి ?

నసీం : ఈనాడేను! దయమే నాకు తెలిసింది.

పురు : మొన్న స్వాతంత్ర దినంనాడు పండుగంతా తమనెత్తినే వున్నట్లు రాత్రి తెల్లవార్లూ ఇద్దరూ వూరంతా అలంకారాలు చేస్తూండినారే ! ఇంతలో ఏం వచ్చింది వీళ్ళకు ?

నసీం : ఏమో ! ఇది యిట్లా పెరిగిపెరిగి విరుచుకొని పడుతుందేమో ! మీరు కాస్త రహీముకు చెప్పండి బాబా.

పురు : వాడికి చెప్పేదేమిటి ! వీడికి ముందు బుద్ధిచెప్పాలి గానీ !

అక్బర్: అదంతాకాదు పురుషోత్తం ! ఆ నిజార్లవాడింతా చేస్తున్నాడు. నాకదే అనుమానం.

పురు : ఎవరు ? డాక్టరా ?

అక్బర్: ఆ—డాక్టరే ! అసలతను డాక్టరెందుకవుతాడు ? మందుల వ్యాపారం చేసుకొనేవాడు.

నసీం : నేను మొదటినుంచీ అంటూనే వున్నా. అతనంటే నాకెందుకో నమ్మకం. బోడితలకు మోకాలికి ముడిపెట్టే వ్యవహారం అతనిది.

పురు : అట్లా చేసే కదూ ఇంత ఆస్తి పలుకుబడి సంపాయించాడు.

అక్బర్: అతన్నని ఏం ప్రయోజనం? మనవాళ్ళకుండొద్దూ బుద్ధి? అసలు యీమధ్య రహీంకు కొత్తస్నేహితులు చేరి నట్లుంది. ఇంట్లో కాలు నిలపక తిరుగుతున్నాడు కదూ నసీం!

నసీం : అవును బాబా! మరీ యీమధ్య పేపర్లో ముఖ్యంగా యీ గలటాల విషయాలు చదివి ఏకరువు పెట్టటం అధికమైపోయింది.

అక్బర్: ఊఁ—

పురు : వాడిమీద తంటాలు చెప్పటం నీకు చిన్నతనంనుంచి అలవాటైపోయింది!

నసీం : ఇందులో తంటాలేవీ లేవులే బాబా! ఇటువంటి విషయాల్లో మనం ముందుగా తెగ్గోయకపోతే ప్రమాదం.

పురు : అందరూ ఆ రహీంమీదే విరుచుకు పడతారేం?

అక్బర్: వాడి విషయం మాకుబాగా తెలుసు గనక. వట్టికోతి పిడికిలి మనిషి. తాపట్టిన కుందేటికి మూడేకాళ్ళు.

నసీం : అసలింతెందుకు. వాడితో ఎంతపోరు ఇంట్లో! ఇంత వంట చేస్తామా—వాడికొక్కటీ గిట్టదు. తీరా నీకేం కావాలో చెప్పరా అంటే——

పురు : వాడికని వేరేకూరచేస్తే ఏంపోతుంది ?

నసీం : ఎట్లాంటికూర కావాలో చెప్తేనా ! వాడికే తెలియదు వాడికేం కావాలో !

అక్బర్: ఇప్పుడు వీడెక్కడ !

నసీం : ఏమో ! ఎక్కడి కెళ్ళాడో ! గంటముందు వచ్చి గల్లంతుచేసి పోయాడు.

అక్బర్: ఏమని ?

నసీం : ఊళ్ళో ఏదో వుడికిపోతూందట. గలటా లా జరిగే టట్లుంది. మనం జాగ్రత్తపడాలని.

అక్బర్: ఏడవలేకపోయాడ.

పురు : ఆ డాక్టరూ అంతే. ఊర్కే చెప్పుకొచ్చేవాడీ చావు కబుర్లు. ఒక రిక్షావాణ్ణి పొడిచేసారు. ఒక స్కూలు మాష్టరు చచ్చాడు అని.

నసీం : నిజమే బాబా యీ కలహాలు వూరూరు పాకిపోతున్నాయి.

పురు : పాకుతాయి కాళ్ళువచ్చి ! ఎందుకంట యీ పశు ఆవేశం ? రిక్షావాడికీ – స్కూలుమాష్టరుకీ ఏది ఎట్లా పోతే ఏంకావాలి ? వాళ్ళకేం తెలుసు. అట్లా చంపటమేనా ఆవేశం–మగతనం ? ఛీఛీ ! చండాలం !

అక్బర్: అవును. చచ్చేదంతా అమాయకప్రజ.

పురు : పోనీలే మనకెందుకా పాడుగోల. మనం స్మరించనన్నా స్మరించకూడదు.

[రహీం వాకిలివైపునుంచి వచ్చాడు]

నసీం : రాం అగుపించాడా భాయ్ ?

రహీం : లేదు. (కొయ్యపెట్టెమీద కూర్చోబోతున్నాడు.)

అక్బర్: ఆ పెట్టెమీద కూర్చోవద్దని ఎన్నిసార్లు చెప్పాను. అందులో ఘురానుందిరా !

రహీం : (వేరేగా కూర్చున్నాడు)

పురు : ఏం నాయనా అట్లా వున్నావు ?

రహీం : ఏమీ లేదు.

నసీం : ఛా కావాలా ?

రహీం : కావాలి.

నసీం : (లోపలి కెళ్ళింది)

అక్బర్: రాముకు నీకూ ఏమిట్రా తగాదాలు ?

రహీం : తగాదాల కేమున్నాయి ? ఏమీ లేదు.

అక్బర్: రామును నువ్వేమన్నావు ?

రహీం : నే నేమన్నాను ?

అక్బర్: వాడేమైనా అన్నాడా నిన్న ?

రహీం : ఏమీ అనలేదే !

అక్బర్: మరి మీ రిద్దరూ ఎందుకు మాట్లాడటం లేదు ?

రహీం : అదేమో రాంనే అడగండి.

అక్బర్: నువ్వెందుకు మాట్లాడటం లేదురా ?

రహీం : అతను మాట్లాడటం మానేశాడు గనుక !

అక్బర్: నువ్వు రాంను కాఫీర్ అన్నావా ?

రహీం : నేనా ?

అక్బర్: నువ్వే !

రహీం : ఎప్పుడు ?

అక్బర్: ఈనాడే ! ఇంతకుమునుపే !

రహీం : నేనేమీ అనలేదు.

అక్బర్: ఛీ ! అబద్ధాలు చెప్తావ్ బద్మాష్ !

రహీం : ఏమిటి మీ కేకలు ?

పురు : ఊర్కో అక్బర్ ! నిజానిజాలు తెలియకే కేకలేస్తా వెందుకు ?

అక్బర్: పురుషోత్తం ! నువ్వు మరీ వీణ్ణి నెత్తి కెక్కించుకొం టున్నావ్ ? వీడు నలుగురు రౌడీలను వెంట వేసుకొని వాళ్ళ చేత కూయించి వుంటాడు.

రహీం : మీరు నిజం తెలియకుండా మాట్లాడుతున్నారు రాం మీదగ్గర ఏం తంటాలు చెప్పాడో—

అక్బర్: చాల్లే ! ముయ్‌నోరు !

రహీం : అయితే నన్నేం చేయమంటారు ? నాతో చదువు కున్న స్నేహితులతో నే నుండగా రాం అక్కడికి వచ్చాడు. వాళ్ళందరూ మనలాగే వుంటారా ? అందుకో ఎవడో అన్నాడు. దాంతో రాము వచ్చే శాడు పిలుస్తున్నా పలక్కుండా. ఇది నాతప్పంటారా ? నేను చెప్పి చేయించా నంటారా ?

అక్బర్: అటువంటి మూకతో నీకేం స్నేహంరా ?

హీం : ప్రసంగంలో ... మాలాగే ప్రందహం. కాలం మారుతూంటే కన్నిమూసుకు కూచోలే పంచిదూ. ఎవరి అభిప్రాయాలు వారివి.

అక్బర్: ఇదిగో ఖచ్చితంగా చెప్తున్నాను. నువ్విటువంటి విషయాల్లో ఏమాత్రం జోక్యం కలగజేసుకోడానికి వీల్లేదు. మేము బతికి వున్నంతకాలం ఈ కుటుంబాలు ఇల్లా వుండాల్సిందే. మేమిద్దరం ఒకటిగా పెరిగాం మా కళ్ళముందే మా స్నేహం నాశనం కాకూడదు.

రహీం : నే నీ పాడు స్నేహాన్ని నాశనం చేసుకోమని చెప్పటం లేదు.

అక్బర్: నువ్వేమిటా చెప్పనక్కర్లేదసలు.

రహీం : అంత మూర్ఖంగావుంటే అనవసరంగా అందరికీ ఆపదలు తెచ్చిపెట్టిన వాళ్ళవుతారు.

అక్బర్: చాల్లేవోయ్! నువ్వేనా మమ్మ రక్షించేవాడివి?

పుష : ఉండు అక్బర్! చెప్పనీ అతన్ని!

రహీం : ఊరికే కేకలేస్తారెందుకూ? నేను చెప్పేది వినండి. తరువాత మీ ఇష్టం.

అక్బర్: ఏమిటి నువ్వు చెప్పేది?

రహీం : నేను మీకేం రాజకీయాలు చెప్పటంలేదు. జాతిమత విషయాలంతకుముందే చెప్పను. నా అభిప్రాయం ఒక్కటే — ఆత్మరక్షణ చేసుకోవటం అత్యావసరం, మాత్సవధర్మం కూడా. అందుకు మనం ఏనాటికైనా

సిద్ధంగా వుంచాలి. కేవలం మొండిగా కూర్చొని ప్రాణాలు పోగొట్టుకోవడం పిరికితనం అంటాను అంతే!

అక్బర్: అంతేనా ?

రహీం : కత్తులు నూరిపెట్టుకోనుసి, వీధులవెంబడి బయద్దేరి పోడవాలం నేను చెప్పటంలేదు.

అక్బర్: అంతేనా ?

రహీం : అంతే.

అక్బ : చాలా సంతోషించాం. ఆమాత్రం మాకూ తెలుసు.

రహీం : తెలిస్తే చాలా మంచిదే! ఇప్పటికే ఊళ్ళో మనల్ని గురించి విమర్శలు జరుగుతున్నాయి. మనం యిట్లా కలిసివుండటం ఏ మతంవారికీ ఇష్టంలేదు. గుసగుసలు బయల్దేరాయి. బలవంతంగానైనా యీ రెండు కుటుంబాలను వేరుచేయాలని సంకల్పించుకొన్నారు. ఐక్యతను హర్షించేరోజులు కావివి. అవి కేవలం ఆదర్శం మాత్రమే. ఆ ఆదర్శం అమలుజరిపినప్పుడు అదొక అవమానంగా రెండు జాతులూ అసహ్యించుకొంటున్నాయి. ఇది మీరు గమనించాలి.

[అక్బర్ అదోవిధంగా కోపం, దుఃఖంతో గదిలోకి వెళ్ళాడు. పురుషోత్తం. ఆలోచన బరువుతో కూలబడ్డాడు.........]

స్త్రీ : ఏమిటి భాయ్ యిదంతా ?

హీం : బయటిప్రపంచాన్ని గమనించనుండా కూపస్థ మండూకాలలా వుంటే లాభంలేదు. 'నా యిష్టం నా ఇంట్లో నే నెలాగైనా వుంటా'నంటే జరిగే కాలం కాదిది. సంఘానికి ప్రతి వ్యక్తి జీవితంమీద అధికారం ఏర్పడ్డది.

పురు : (ఉద్రేకం వచ్చింది) సంఘం! ఏమిటా సంఘం! ఏమిటా అధికారం! స్నేహాన్ని, ప్రేమను, ఐకమత్యాన్ని నాశనం చేయటమేనా సంఘం పని? ఒకరి నొకరు పొడుచుకొని చావమనటమేనా సంఘాదర్శం? నెత్తురు వరదలు పారించటమేనా సంఘం ఆశ? ఇవేనా రాజకీయాలు? మానవసంఘం యిదేనా? మన నాగరికత చేరుకలిగిన శిఖరం ఇదేనా? నువ్వనే బయట ప్రపంచం ఇదేనా? అయితే మనకా ప్రపంచంతో పని లేదు! ఆ సంఘంలో మనకుస్థానం లేదు. ఆ ప్రపంచాన్ని చూడకుండా కళ్ళు మూసుకొని పడివుంటాం! కూపస్థమండూకాల్లాగే వుండిపోతాం! ఆ సంఘాధికారాన్ని ఎదిరిస్తాం! (మంచంమీద కూలిపోయాడు)

నసీం : బాబా!

అక్బర్: (గదిలోనుంచి వచ్చాడు. అట్లా చూస్తూ నిలు నిలుచున్నాడు)

రహీం : (హృదయం దెబ్బతిన్నది. పురుషోత్తమును సమీపించి) బాబా!

పురు : నాయనా!

రహీం : క్షమించండి,

పురు : (సెట్టూకున్న వదిలాడు) కాదు నాయనా! ఆవేశాన్ని ఆపుకోలేక పోయాను. అధర్మాన్ని అణుమాత్రం సహించలేని దుర్బలహృదయం ఇది. చెప్పు! ఇప్పుడేం ఫర్వాలేదు. చెప్పు.

రహీం : తెలుసు బాబా! నాకు మాత్రం హృదయం లేదూ? నేనేమాత్రం బాధపడటం లేదనుకొంటున్నారా? కానీ___

పురు : కానీ ఏమిటో చెప్పు నాయనా చెప్పు.

రహీం : వ్యక్తిగతంగా వుండే స్నేహాలు, అభిమానాల్ని మతం మీద ఒక సంఘంలో కలిగే జాతిమతద్వేషాలు తెంచేస్తాయి. అది నిజంగా బాధే! హింసే! కానీ ఏం చేస్తాం? ఒక హిందువును ముస్లిం అభిమానిస్తున్నా, ఒక ముస్లింను హిందువు ఇల్లునీడ నిచ్చాడన్నా కుల భ్రష్టులుగా, జాతిద్రోహులుగా చూస్తున్నారు. అట్లాంటివారిని ఆ జాతివారే సర్వనాశనం చేయటానికి సిద్ధపడుతున్నారు. ఈ మతకలహ ప్రవాహంలో స్నేహం, ప్రేమ అన్నీ కొట్టుకొనిపోతున్నాయి. ఇది మానవత్వానికి కళంకమే! కానీ... తెలిసి తెలిసి మనం ఆపదలెందుకు తెచ్చుకోవాలి? ఇది ఇద్దరికీ మంచిదే కదా! మీరే చెప్పండి.

పురు : మనం ఎట్లావుంటే వాళ్ళకేం పోయింది? మనయింటి విషయాలతో వాళ్ళ కేంపని బాబూ!

రహీం : ఆ వాదనలన్నీ ఇప్పుడెవరి బుర్రకెక్కుతాయి బాబా!

పురు : అయితే... (మంచంమీదనుంచి లేచి గదిలో పచార్లు చేసాడు) (రహీం అలాగే చూస్తూ నిలుచున్నాడు) అయితే మనస్నేహం యీ పెంవెర్రికి తలవంచాల్సిందేనా?

రహీం : ఇద్దరి శ్రేయస్సుకోసం అట్లాచేయటం మంచిదంటాను. నన్ను మీరు సరిగా అర్థంచేసుకున్నారో లేదో? నేనూ మానవుణ్ణే! నాకూ హృదయముంది. బాబా! మీ కంచంలోనుంచి నేను కూర్చుని మీ చేతులారా అన్నంముద్దలు చేసిపెడితే తిన్నరోజులు నా కళ్ళ ఎదుట ఇంకా తారాడుతున్నవి. కానీ...

పురు : రహీం —

రహీం : బాబా!

అక్బర్: (కళ్ళు గట్టిగా మూసుకున్నాడు)

నసీం : (నిలవలేక వెళ్ళింది లోపలికి)

రహీం : మన స్నేహం, మన ప్రేమ నాశనం కావటానికి వీల్లేదు. ఈ వేరుపడటం తాత్కాలికం మాత్రమే. మళ్ళా మనం కలుసుకొంటాం, తప్పదు.

పురు : ....

రహీం : ఈ మతకలహాలు ఎందరినో యిట్లాంటి వాళ్ళను వేరు చేసినవి. ఎన్నో హృదయాలను బలత్కారంగా లాగి పారేసినవి. అదే యీనాడు జరుగుతూన్నది.

పురు : (తలవంచుకొని మెల్లగా వెళ్తున్నాడు)

రహీం : బాబా!

అక్బర్: పురుషోత్తం!

పురు : (చర చర వెళ్లాడు)

అక్బర్: (రహీంను ఒకక్షణం చూచాడు) నెర వేరిందా నీ కోరిక?

రహీం : బాబా! (కాళ్ళమీద వాల్తాడు)

[బయట పెద్ద కల్లోలం, అరుపులు, ఏడ్పులు, కిటి
కీలోనుంచి మంటలు పొగలు, అగుపిస్తున్నవి...]

నసీం : బాబా! బాబా! ఇల్లు తగులబడిపోయింది. బాబా!

అక్బర్: ఆఁ

రహీం : (లటాలునలేచి వీధివైపు పరుగెత్తాడు)

అక్బర్: ఏ కసాయివాళ్ళు చేసారో పాపం?

నసీం : లోపల పిల్లా జల్లా ఎవరైనా వున్నారేమో!

అక్బర్: గాలి లేదు. కొంతనయం.

[వీధిలోనుంచి డాక్టరు వచ్చాడు తాపీగా.
ఎవ్వరూ అతన్ని గమనించలేదు. దగ్గాడు.]

అక్బర్: (తిరిగిచూచి) ఏమి లా వచ్చారు?

డాక్టరు: ఏమీలేదు. ఏమిటట్లా చూస్తున్నారు?

అక్బర్: ఎవరిదో కొంపతగులబడిపోయింది పాపం.

డాక్టరు: పాపం...ఊఁ...మొదలుపెట్టారన్న మాట!

అక్బర్: ఏమిటది?

డాక్టరు: ఏముంది! నౌకాలీ, బెంగాల్, పంజాబుల్లో జరిగింది.
జరుగుతూన్నదే ఇది!

అక్బర్: ఇంత దూరం వచ్చిందా, అప్పుడే?

డాక్టరు: (కొద్దిగా నవ్వాడు, ఆనవ్వు నసీంకు అసహ్యంగావుంది.
ఆమె గదిలోకి వెళ్ళింది) అప్పుడే అంటున్నారే! ఎంత
సేపు కావాలి?

అక్బర్: ఎవరీ ఘనకార్యానికి కంకణం కట్టింది!

డాక్టరు: ఎవరైతేనేం? జరుగుతుంది అంతే._ఓ! ఈనాడు అగస్టు 18 గా

అక్బర్: అవును ఎందుకూ?

డాక్టరు: ఏమీ లేదు. స్వాతంత్రం వచ్చి మూడురోజులైంది.

అక్బర్: (ఆ మాట సులభంగానే అర్థమైంది. ఒక్క క్షణం కుమిలిపోయాడు. వెంటనే తేరుకొని) తమరు ఇంకా వెళ్ళలేదేం?

డాక్టరు: వెళ్ళినట్లే! సామానంతా బుక్ చేసాను

అక్బర్: మంచిపనిచేశారు? అయితే తమరిప్పుడు ఎందు కొచ్చినట్లు?

డాక్టరు: ఏమీలేదు ఇదిగో_ఈ రివాల్వరు మీదగ్గ రుంచాడి, వేరింకెందుకాకున్నా నా జ్ఞాపకార్థమైనా వుంచండి. బహుశా మీకు ఆపత్కాలంలో ఉపయోగపడ వచ్చు.

అక్బర్: (తీసుకోలేదు)

డాక్టరు: ఊళ్ళో పరిస్థితిలో నూరోవంతు మీరిప్పుడుచూచారు, అంతే! ఇంకా ముందు ముందు ఎంతో వున్నది, మీరు నామాట వినండి. అయితే ఒక్కమాట___

అక్బర్: ఊం_

డాక్టరు: నా కిందులో ఒకటే వుద్దేశం. మీరు ఈ రివాల్వరును కేవలం ఆత్మరక్షణకు మాత్రమే వుపయోగించాలని నా కోరిక, ప్రార్థన. అట్లా వుపయోగించే పక్షంలోనే నేను మీ కివ్వదలచా.

అక్బర్: ముందిదే! తమరు దయచేయొచ్చు!

డాక్టరు: యిట్లావుంచిపోనా?

అక్బర్: అక్కర్లేదు. తీసుకెళ్ళండి.

డాక్టరు: ఆపత్కాలం—

అక్బర్: మీాకే రావచ్చు. మీారే వుపయోగించుకోండి.

డాక్టరు: అందరూ తయారుగావుంటే మీారుమాత్రం—

అక్బర్: అక్కర్లేదని మీాక్కూడా చెప్పటం.

డాక్టరు: మీాకంటే వున్న అభిమానం—

అక్బర్: డాక్టర్! నన్ను రెచ్చగొట్టకండి. దయచేసి—

డాక్టరు: మీార్జాసాహెబు—ఇంతెందుకు—చివరికి ధర్మయ్య ఇంట్లో నాదగ్గరకొన్న కత్తులే పదిదాకా వున్నవి.

అక్బర్: దయచేసి తమరు వెళ్తారా వెళ్ళరా? —(ద్వారంవైపు చూచి) పురుషోత్తం—

డాక్టరు: (తిరిగిచూచి) సరే! వాళ్ళొస్తానండి! సెలవు!

అక్బర్: డాక్టర్! ఆగండి!

డాక్టరు: ఆఁ—ఆఁ— ఎందుకు? చాలా అవసరమైన కేసుంది.

అక్బర్: ఫర్వాలేదు ఆగండి. మా పురుషోత్తం కావాలంటాడేమో!

పురు : ఏమిటది?

అక్బర్: ఆఁ ఏమీాలేదు. మతకలహాలకు మారణాయుధాలు.

డాక్టరు: నేను వస్తా.

అక్బర్: అబ్బ! కొంచెం వుండండి మన డాక్టరుగారు పాపం వూరు వెళ్తున్నారు. వారు వెళ్లే సమయానికి సరిగ్గా

అదృష్టవశాత్తు మన వూళ్ళో కూడా మతకలహాలు మొదలుపెట్టాయి. అది చూచి పాపం వారు మనకు ఆత్మరక్షణార్థం ఆయన దగ్గరున్న ఆయుధాలు ఇవ్వ దలిచారు. అమ్ముతున్నారా? వూరికే ఇస్తున్నారా!

డాక్టరు: ఆc— ఏమీ లేదు వస్తా.

అక్బర్: అదీ అమ్మకమే అనుకో. కానీ ఆత్మరక్షణకు మాత్రం వుపయోగిస్తామన్న షరతుమీదే ఇస్తున్నారు. తెలిసిందా? నీకేమన్నా కావాలా? కావాలంటే ఒక్క రివాల్వరు మాత్రం వుంది. ఏదీ! ఇట్లా ఇవ్వండి చూద్దాం.

డాక్టరు: ఆc—ఆc—ఆc— (వెనకడుగు వేస్తూ జారుకున్నాడు)

అక్బర్: హుc—నీ దగ్గరకూ—డా ఎప్పుడైనా వచ్చాడా?

పురు : వచ్చాడు?...(ఆలోచిస్తూ బరువుగా కూర్చున్నాడు)

అక్బర్: ఏమిటి పురుషోత్తం అంతగా దిగులుపడుతున్నావు? రహీం కూతలకేనా?

పురు : వాడి మాటలలో సత్యం లేకపోలేదు. చూడు ఆ మత కలహాల మంటలు. అవి మన కొంపమీదికి రావడం కష్టమంటావా?

అక్బర్: కానీ—

పురు : అదికాదు అక్బర్!—

అక్బర్: ఏమిటి నీ సందేహం?

పురు : ఏమీ లేదు.....ఏం చేయాలో? ఏమీ తోచటం లేదు. భయంకరమైన యుద్ధమే సంప్రాప్తించేటట్లుంది. ఈ

యుద్ధంలో మనం తటస్థంగావుండి యీ హత్యాకాండ నంతా చూస్తుండాల్సిందేనా? ఒక సుదినాన మనం కూడా ఏ వెనకపాటు బాకుపోటుకో గురి కావాల్సిందేనా? అబ్బ! గుండె లదిరి పోతున్నాయి, ఆ దృశ్యాలు చూస్తే——

అక్బర్: ఊరోకే వృత్తం.

పురు : రహీం అన్నట్లు మనం ఇక ఒకరిముఖా లొకరు చూచుకోటానికి వీల్లేదు. అంతేనా అక్బర్!

అక్బర్: (రివ్వుమని తిరిగాడు) ఎందుకు వీల్లేదు? లక్షరానీ, ప్రాణాలు పోనీ మనం ఒకటిగానే వుంటాం! ఒకటిగానే చస్తాం!

పురు : భాయ్!

అక్బర్: భాయ్!

[ఇద్దరూ కౌగిలిలో మైమరచి వున్నారు. ఎడమచేతివైపు తలుపు తోసుకుని రాం పరుగెత్తు కొచ్చాడు.......]

రాం : నాన్నా! నాన్నా!

పురు : ఏమిట్రా యీ హడావిడి?

రాం : బజార్లో ఇద్దర్ని పొడిచేశారు.

పురు : ఎవరు?

రాం : ఎవరో, ఎవరో్ని తెలియదు. ఎక్కడివాళక్కడ పరుగెత్తున్నారు కొంపలుకూడా తగలెట్టేస్తున్నారు.

పురు : ఆఁ. దౌర్భాగ్యులు! వీళ్ళకేం పోయేకాలంరా?

రాం : మనం చాలా ఆపదంలో వున్నాం!

అక్బర్: ఏమిటి రాం ?

రాం : నాన్నా ! మీరు__మీరు__

పురు : ఏం ? ఏమిట్రా ?

రాం : మీరిక్కడ వుండటం మంచిదికాదు. నా మాటవినండి. వచ్చేయండి.

అక్బర్: రాం ! (గట్టిగా అరిచాడు. కాని వెంటనే తగ్గాడు.) అనుమానిస్తున్నావా ?

రాం : కాదు, కానేకాదు. కానీ__

[వీధితలుపులు వేసినచప్పుడు, వీధిలోనుంచి రహీం పరుగెత్తుకొచ్చాడు.]

రహీం : నసీం ! నసీం !

నసీం : ఏమిటన్నయ్యా ?

రహీం : తలుపులన్నీ మూసెయ్ ! త్వరగా ! అన్ని కిటికీ తలుపులు మూసెయ్ ! వాళ్ళు వస్తారు.

అక్బర్: ఎవర్రా ఆ వచ్చేవాళ్లు !

పురు : హిందువులేనా !

రహీం : ఎవరయితే యేం ? ఎవరి బాకయినా పదును, బాధ ఒకటే. బాబా ! ఇప్పటికైనా నామాట వినరూ ?

పురు : ఏమిటి నాయనా ?

రహీం : మీరే ఆలోచించండి ! వాళ్ళు వస్తున్నారు. బలాత్కారంగా మనల్ని వేరుచేసి, యీ దర్వాజాను మూయించాలని నిశ్చయించారు. హిందూ - ముస్లిం ఇళ్ళను కలుపుతూన్న దర్వాజా వుండటం ఎవరికీ

యిష్టంలేదు. మనం మొండిగా నిలిస్తే, ఆ యింటికి పట్టిన గతే మనకి వస్తుంది బాబా!

పురు : అయితే ఇప్పుడేం చేయాలంటావు?

రహీం : వాళ్లొచ్చేస్తున్నారు ఆసమయానికైనా మీరెవ్వరూ ఇక్కడ లేకుంటే చాలు. ఆ దర్వాజాను మూసేసి తాళం వేస్తే చాలు. చచ్చి ఏం సాధిస్తాం చెప్పండి! బాబా! దయచేసి—

పురు : దయచేసి వెళ్ళాలి, అంతేనా?

రాం : రహీం చెప్పేది అక్షరాల నిజం నాన్నా! మీరు త్వర పడకపోతే...

నసీం : మీరిద్దరూ ఇందులోనైనా ఏకీభవించారా?

రహీం : మా కెప్పుడుమాత్రం ఏముందీ? రాం! ఇంకా అపోహ పడుతున్నావా?

రాం : లేదు రహీం! పరిస్థితులు! ఏం చేస్తాం? నాన్నా! రాండి మామాట యీ ఒక్క విషయంలో పాటించండి. (లాగుతున్నాడు)

పురు : ఒక్క కంచంలో తిన్నాం! ఒక్క మంచంలో పడుకున్నాం! దేహాలు వేరే అయినా ప్రాణాలు ఒకటిగా పెరిగాం! కాని యీనాడు—

అక్బర్: ఈనాడూ మనం ఒకటిగానే వుంటాం! ఒకటిగానే చస్తాం! పొడిచేస్తారా? పొడిచేయనీ! మమ్మల్ని వదిలేయండి.

రహీం : బాబా! మొండిగా యిట్లా పట్టుబడితే ఎట్లా (లాగుతున్నాడు) మీకోసం కాకున్నా మీ బిడ్డలకోసం-మాకోసం మా ప్రాణాలు కాపాట్టానికి—

రాం : నాన్నా! ఒకర్నొకరు చావు నోటి కందిచ్చుకొనే స్నేహం ఏం లాభం చెప్పండి. అక్బర్‌బాబా క్షేమం కోరి రాండి. (లాగుతున్నాడు)

పురు : అక్బర్!

అక్బర్: ఉత్తం!

నసీం : బాబా! (ఏడుస్తుంది)

అక్బర్: నసీం! తల్లీ!

[రాం నాన్నను లాక్కెళ్ళుతున్నాడు. అక్బర్ చివరిసారి చేయిచాపి 'ఉత్తం' అన్నాడు. తలుపు దబాలని మూయబడింది. 'అక్బర్' అన్న కేక వినిపించింది. అక్బర్ 'హా' అంటూ చెయ్యి లాక్కున్నాడు. తలుపుసందులోపడి వేలు చితికిపోయింది. నెత్తురు కారుతూంది.]

నసీం : కలకత్తా, ఢిల్లీలలో పారిన నెత్తురులో ఇదెంత? వీధుల్లో పారబోయే నెత్తురులో ఇదెంత?

[వాకిటితలుపు ఎవరో తట్టినారు.]

అక్బర్: ఆ వృద్ధారకులకు చెప్పు ఇక్కడెవ్వరూ లేరని. అంతా శూన్యమైపోయిందని చెప్పు. (పెద్దగా అరిచాడు.)

[రహీం వాకిలివైపు కదిలాడు.]

[తెర పడుతుంది.]

- ఈ నా డు -

రెండవ రంగం

మొదటి రంగస్థలమే.

[నసీం కూర్చొనివుంది. అక్బర్ మంచంమీద కూర్చున్నాడు. రహీం ఒకవైపు పెట్టెమీద చేతుల్లో తలపెట్టుకొని కూర్చున్నాడు. అందరూ ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లున్నారు. ఒక్క క్షణకాలం నిశ్శబ్దం.......]

రహీం : ఛా కు పాలు లేవు కదూ ?

నసీం : ఈ పూటకు బియ్యం ఒక్క గింజ లేదు.

రహీం : (ఒక్కసారి లేచి పచారుచేసి కూర్చొంటూ) రేషన్ కొట్లన్నీ మూసేసారు. కొన్ని లూటీచేసారు. వీధుల్లో నగపురుగు మెదిలేటట్టుగా లేదు...(మళ్ళా లేచాడు) ఈలా ఎన్నాళ్ళు బ్రతగ్గలం ?

అక్బర్ : రహీం ! ఖురాను యిట్లా తీసుకో.

రహీం : (ఒక్క త్రుటికాలం ఆగి కొయ్యపెట్టెతీసి ఖురాను తీస్తూ) మస్తాన్ ఇంటికైనా వెళ్ళి కాస్త బియ్యం తీసుకురాకపోతే ఎట్లా ? (ఖురానిచ్చాడు.)

అక్బర్ : (ప్రశాంతంగా పుస్తకం విప్పి కళ్ళకద్దుకొని చదువుకొంటున్నాడు.)

రహీం : ఖురాను చదువుకొంటూంటే కడుపునిండుతుందా ?

అక్బర్: గొంతులు కోసుకోమన్నది ఖురానే అయితే కడుపు నింపుకోడానికికూడా మార్గం చూపుతుందిలే!

రహీం : ఈ వాదనల కిదేనా సమయం?

అక్బర్ : నన్నేం చేయమన్నావు?

రహీం : ఏమీచేయక కూర్చుంటే, అందరం ఆకలితో ఏకంగా చస్తాం.

అక్బర్: చస్తే చస్తాం. ఇప్పుడు మహా బతికున్నట్టా?

నసీం : మనగతే యిట్లావుంటే సన్నప్రజ ఏమవుతారో పాపం!

అక్బర్: ఏమవుతారు? చస్తారు. అంతే! బెంగాల్‌లో ఎండి పోయిన వట్టిపీనుగులైతే ఇప్పుడు కరుడుగట్టిన చిక్కని నెత్తురులో చివికిపోయిన పీనుగుల్నుచూస్తాం! అంతే! మనుష్యులేలేని దేశాన్ని ఏలుకోబోయే మహానుభావు లెవరో సంతోషిస్తారు. (ఎడమచేతివైపు ద్వారందగ్గర కెళ్ళాడు మెల్లగా. అది మూసివుంది. పెద్దతాళం కూడా వేసివుంది. ఆ తాళాన్ని తాకి చూచాడు, తాళంకూడా వేసుకపోయారు. వీళ్ళబ్బ సొమ్మంతా పోయినట్టు! — ఉత్తంబాబేమయ్యాడో (తలుపుదగ్గర ముఖంపెట్టి) ఉత్తం! పురుషోత్తం (పిలిచాడు. బదులు లేదు.) అల్లా! ఖుదా!

రహీం : ఆ వైపువాళ్ళుకూడా తాళం వేసుకుంటారు బాబా!

అక్బర్: వాళ్ళెన్నడూ అట్లావేయరు. పశువుల్లా ప్రవర్తించరు.

రహీం : మీరు భ్రమపడుతున్నారు. హిందువులేం తీసిపోవటం లేదు. బాగా శివమెక్కివున్నారు. దెబ్బకు దెబ్బ తీస్తూనే వున్నారు.

అక్బర్: దౌర్భాగ్యులు! అందరూ అందరే! (కూలబడ్డాడు)

రహీం : మస్తాన్ దగ్గరకెళ్ళిరానా?

అక్బర్: ....

నసీం : ఆ కిటికీ తెరిచి చూడు భాయ్! వీధి ఎలాగుందో చూచి మరీ వెళ్లు!

[రహీం కిటికీ తెరిచి చూస్తున్నాడు. రెండుమూడు నీడలు పొడుచుకొని, వికారంగా అరుస్తూ కూలినవి. నసీం వెర్రి కేక వేసి గట్టిగా కళ్ళు మూసుకొన్నది.]

అక్బర్: సైతాన్లు!

[రహీం తపీమని తలుపులు మూసినాడు.]

అక్బర్: (అదోవిధంగా కొంచెం పెద్దగానే నవ్వుతూ) స్వతంత్ర భారతదేశం నోచుకున్న నోము పండింది!

[బయట ఎవరో తలుపులు దబదబా బాదుతున్నారు.]

ఒక స్త్రీ కంఠం : తలుపు! తలుపు! తలుపు తెరవండి! చంపేస్తారు! నా బిడ్డను చంపేస్తారు! కాస్త తల దాచుకోనివ్వండి! (ఏడుపు, వికారపు అరుపు.)

అక్బర్: ఆడమనిషిరా పాపం! తలుపు తెరవండి! నసీం! వెళ్ళమ్మా వెళ్ళు! ఆ సైతాన్లు తరుముకొస్తున్నారేమో! పదండిరా!

[నసీం పరుగెత్తింది. రహీంకూడా ఆమెవెంట వెళ్లాడు. తలుపు తెరచిన చప్పుడు. ఒక స్త్రీ చిన్నబిడ్డతో వగర్చుకొంటూ లోపలికి పరుగెత్తింది.]

స్త్రీ : వేసేయండి! తలుపు గట్టిగా గడియ వేయండి. వాళ్ళు నాకోసం వస్తారు. వేసేయండి. (ఇటుతిరిగింది. అక్బర్ను

చూసింది. వెర్రికేక. (ఏడుస్తూ) మీరూ వాళ్ళేనా? మీరు నన్ను చంపేస్తారా? పొడిచేస్తారా? నా బిడ్డనైనా బతకనివ్వరూ? (ఏడుపు అధికమైంది) వాళ్లుగ పరుగెత్తానే! నా బిడ్డనైనా కాపాడుకోందామని పరుగెత్తానే! మళ్లా మీమధ్య పడడానికేనా? చావు నోట్లో పడడానికేనా?

[అంతలో నసీం, రహీంకూడా వచ్చారు.]

అక్బర్: ఊరోర్కమ్మా ఊరోర్క!

నసీం : ఎందుకు చెల్లీ అట్లా గాభరా పడతావు?

స్త్రీ : నేను హిందువును. (రహీంకు పిడుగులాగుంది వార్త)

అక్బర్: అయితే ఏం?

స్త్రీ : నన్ను మీరు బతకనిస్తారా? నన్ను చంపేసినా పోనీ— నా బిడ్డను వదిలేస్తారా? చెప్పండి కాస్త కనికరించరూ? పసికందుమీదకూడా మీకు కసి ఎందుకు? కాపాడండి. మీ కాళ్ళంటి—

నసీం : ఏం భయంలేదులే చెలీ! ఎవర్నీ చంపం! ముసల్మానులందరు హృదయం లేనివాళ్ళనేనా నీ అభిప్రాయం?

అక్బర్: ఆమేం చేస్తుంది పాపం! మన నాగరికతలో మనిషి మీద మనిషికంత నమ్మకం వుంది!

నసీం : ఇటు రాండు చెల్లీ!

[ఇంతవరకా స్త్రీ కళ్ళుమూసుకునే వుంది భయంవల్ల. హిందువని తెలిసిం తర్వాత రహీం ఆలోచనలో పడ్డాడు. అటు ఇటు మెల్లగా తారాడుతున్నాడు.]

నసీం : (ఆమెను కొంచెం గమనించి చూచింది) వత్సలా !

వత్సల : (కొంచెం ధైర్యంకలిగి నసీం వైపుచూచి) నసీం ! నువ్వా ?

నసీం : (ఒక్కసారి ఆమెను ఎగా దిగా చూచింది. గఫూరు వీళ్ళిద్దరూ స్నేహితులన్నది తెలుసుకున్నాడు. ఆలోచన మరీ అధికమయింది) ఈ రక్తమంతా ఏమిటి వత్సలా ?

వత్సల : (తన్ను తాను చూచుకొన్నది) నాబిడ్డ ! (బిడ్డను చూచుకొన్నది ఒక్కనిట్టూర్పు) బిడ్డనైనా కాపాడు కొందామని పరుగెత్తాను. దేవుడున్నాడు. నీ పంచకు చేర్చాడు. లేకుంటే...ఎంత వేగంగా పరుగెత్తాను ! గుండెలు ఆగిపోతాయనుకున్నాను. కాళ్ళకింద ఒకటే తడి..ఎన్ని పీనుగలు కాళ్ళకుతగిలాయి ? ఎంత నెత్తురు ! అబ్బ ! ఘోరం నసీం ! చీకట్లో సరిగ్గా కనపడలేదు. లేకుంటే గుండెలు పగిలి చచ్చేదాన్ని.

అక్బర్ : అయిపోయింది ! మానవత్వం నాశనమైపోయింది ! మనుష్యులంతా మృగాలు, రాక్షసులయ్యారు. (వికారంగా అరిచాడు)

నసీం : బాబా !

అక్బర్ : (ఒక్కక్షణం) ఏంలేదు నాకేమీ లేదు. ఆ అమ్మాయి విషయంచూడు పాపం ! కాస్త ఓదార్చు !

వత్సల : మీనాన్నా నసీం ?

నసీం : అవును.

వత్సల : నసీం! నన్ను నీ పక్కలో తలదాచుకోనిస్తావా?
నన్ను కాకపోయినా నాబిడ్డనైనా కాపాడు నీకడుపున
పుడతా నసీం!

నసీం : స్కూల్లో చదివేటప్పుడు చాక్లెట్లు, పిప్పెమిట్లు తెచ్చు
కొని ఇద్దరం తినేవాళ్ళం జ్ఞాపకముందా? వత్సలా.

వత్సల : అవును, ఒక రోజు నువ్వు, ఒక రోజు నేను ఇంటి
నుంచి ఫలహారం తెచ్చుకొనేవాళ్ళం

నసీం : రౌడీ కుర్రవాడొకడు నామీదికొస్తే నువ్వు అడ్డుపడి
వాణ్ణి లాగి లెంపకాయ కొట్టావు. దాంతో వాడు
పరారియ్యాడు. మరిచిపోయావా?

వత్సల : అవును. అంతా మొన్ననే జరిగినట్లుంది కానీ నసీం!
అతంతా చిన్నతనం – ఆరోజులు వేరు ఈనాడు—

నసీం : ఈనాడు మాత్రం ఏం? పెద్ద అయితే బుద్ధి మంద
గిస్తుందా? ఏం ఫర్వాలేదు. పద వేరే చీరకట్టుకుం
దువు (గదిలోకి తీసుకువెళ్ళింది.)

రహీం : (కాస్సేపు పచారు చేసి కూర్చున్నాడు.)

అక్బర్: (నసీంను చూచి చాలా సంతోషం కలిగింది. ఖురాన్
లోనుంచి ఏదో చదువుకొంటున్నాడు.)

నసీం : (వచ్చింది)

రహీం : (ఒక్క క్షణం నసీంను చూచాడు) నసీం! ఇట్లారా!

నసీం : (దగ్గరకొచ్చింది)

రహీం : ఏం తీర్మానించుకున్నావు?

నసీం : దేన్ని గురించి?

రహీం : (వత్సలవున్న గదివైపు తలపూపుతో చూపించాడు.)

నసీం : మనిషిగా వున్నవాళ్ళు చేయతగ్గ త్యాగమే చేసాను.

రహీం : అంటే ?

నసీం : అంటే ఆమె ఇక్కడే వుంటుంది.

రహీం : బాగా ఆలోచించావా ?

నసీం : ఆహా ! బాగా ఆలోచించాను.

రహీం ఆడవాళ్ళకు ముందువెనుక లాలోచనలు వుండవు. మరీ ఇటువంటి విషయాల్లో మెదడు పూర్తిగా పనిచేయదు.

నసీం : మెదడు పనిచేయకపోనీ హృదయం పనిచేస్తుంది.

రహీం : ఈ వేదాంతాలకేంలే !

అక్బర్: రహీం ! నువ్వు నోరుముయ్ ముందు.

[ఈపాటికి వత్సల వేరే చీరకట్టు కొనివచ్చింది. వాకిటో ఏదో అలజడిగా వుంది. ఎవరో గుంపు చేరినట్లున్నారు. ఒక్కసారిగా పదిమంది తలుపు బాదుతున్నారు.]

రహీం : (కంగారుగా) అదో వాళ్ళే; కొంపమీదికొచ్చి పడ్డారు. ఇప్పుడేం చేస్తారో చేయండి. వాళ్ళకేం వేదాంతం చెప్తారో చెప్పండి. దారినిపోయేదాన్ని పిలిచి తెచ్చుకున్నారు నెత్తికి. వాళ్ళుమాటల్తో వదలరు; ఆమెనైనా వదిలేయాలి. మనమైనా చావాలి. సిద్ధముంచుకోండి.

అక్బర్: నువ్వెందుకురా అరుస్తావు ?

వత్సల : (రహీం కాళ్ళమీద పడ్డా) చెల్లెల్లాంటిదాన్ని. కులం వేరే అయినంతమాత్రాన నా గొంతుకోస్తారా!

మీచేతులారా బలియిస్తారా? పోనీండి నన్ను బలివ్వండి! నేను పోతా. కాని నా బిడ్డనైనా కాపాడరూ?

అక్బర్: (వేగంగా వచ్చి ఆమెను లేవదీసి) నీకేం భయంలేదు మాప్రాణాలుండగా! రహీం నువ్వూరోకు! మేమంతా చూచుకోగలం!

[తలుపు బాదుతున్నారు]

నసీం : వత్సలా! నువ్వాగదిలోకి వెళ్ళు.

వత్సల : ఫర్వాలేదులే నసీం.

నసీం : అట్లాకాదు. నా మాట విను. నువ్వెళ్ళి బిడ్డను చూచుకో. ఈ గలభాకు బిడ్డలేచి ఏడుస్తుందేమో!

వత్సల : (వెళ్ళింది)

[అక్బర్, నసీం వాకిలివైపు వెళ్ళారు. రహీంమాత్రం వున్నాడు.]

అక్బర్: ఎవరు? ఎవరా తలుపులు బాదేవాళ్ళు?

బయట: అక్బర్ దాదా! దర్వాజా ఖోలో!

అక్బర్: ఎందుకు? మీకేంపని?

బయట: పనుంది, తలుపు తెగవండి.

నసీం : తెరవటానికి వీల్లేదు.

[మళ్ళా తలుపులు వూర్కే బాదుతున్నారు.]

నసీం : వీల్లేదని మీకెన్నాకు చెప్పటం? మీకేం మతుల్లేవూ? అట్లా పిచ్చికుక్కల్లా అరుస్తారెందుకు? వెళ్ళండి.

బయట: నసీం! నువ్వు కేవలం ఆడదానివి! నీకీ విషయాలన్నీ అనవసరం!

నసీం : మీ కసలే అనవసరం తెలిసిందా ?

బయట: ఇది గ్రామానికంతా సంబంధించిన విషయం. తలుపు తెరిచి తీరాలి.

నసీం : ఏమిటా విషయం ? మీ అబ్బగాడి సొమ్మయినట్లు దబాయిస్తున్నారే ! మా యింటిమీదికొచ్చి ఏమిటీ పొగర్నాం! తలుపు తెరవటానికేమాత్రం వీల్లేదు. ఎవళ్ళతో చెప్పుకుంటారో చెప్పుకోండి.

బయట: నసీం! మీ రనవసరంగా ఆపదలను కొని తెచ్చుకొంటున్నారు. మా మాట వినండి. జాతికంతా ఎదురు తిరగడం మంచిదికాదు.

నసీం : మాకంతా తెలుసు. మీరు చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు.

అక్బర్: నువ్వూరుకో తల్లీ ! నన్ను మాట్లాడనీ—ఏమిట్రా మీ దబాయింపు ? అసలు తలుపెందుకు తెరవాలో చెప్పండి ?

బయట: మీ యింట్లో ఒక కాఫిర్‌ను చేరదీసారట.

అక్బర్: ఇక్కడెవ్వరూ లేరు.

బయట: అక్బర్ దాదా ! ఎందుకబద్ధం ఆడటం. ఇప్పుడే మీ యింట్లోకి ఒక హిందూ స్త్రీ వచ్చింది. మీరామెకు ఆశ్రయమిచ్చారు.

నసీం : ఇస్తే.

బయట: అట్లా హిందువుల కాశ్రయం ఇవ్వటానికి వీల్లేదు.

నసీం : అది మాయిష్టం. మీరెవరు హుకుం చేయటానికి ?

బయట: మీ యిష్టం కాదు. ఊళ్ళో మన పెద్దలందరూ కలిసి నిర్ణయించారు. ఆ నిర్ణయాన్ని వ్యతిరేకిస్తే—

నసీం : ఏం? తలతీసేస్తారా? మీరెవరసలు నిర్ణయించడానికి.

అక్బర్: మాయింటి విషయాలతో మీకేంపని ? మాయింటిని తనిఖీ చేయటానికి మీరెవరు ?

బయట: అక్బరు దాదా ! ఇది కేవలం నీవిషయం కాదు. మన మతానికి, అల్లాకు సంబంధించింది.

నసీం : ఛీ ! నోరు ముయ్యండి ! అల్లా పేరెందుకు చెరుపుతారు. ఆడవాళ్ళను, పసికందులను చంపమని అల్లా చెప్పాడా ? మనుష్యుల్ని మనుష్యులు చంపుకోవటమేనా మన మతం ? సిగ్గులేదూ ?

అక్బర్: బయల్దేరారు మతోద్ధారకులు. సైతాన్లు !

బయట: అయితే తలుపు తెరవరూ ?

నసీం : వీల్లేదు.

బయట: అక్బర్ దాదా ! పోనీండి ! ఆ కాఫిర్‌ను వెంటనే మీ యింట్లోనుంచి వెళ్ళగొట్టండి.

నసీం : వెళ్ళగొట్టకపోతే ?

బయట: మేమిప్పుడేమీ చెప్పదలుచుకోలేదు. నయంగా చెపుతున్నాం. అదీ అక్బర్ దాదా ! నీమీదవున్న గౌరవం చేత వూరుకున్నాం. లేకుంటే—

అక్బర్: లేకుంటే ఏం చేస్తారు ?

బయట: మతద్రోహులు చచ్చేచావు మీకు తప్పదు. చివరిసారి చెప్తున్నాం. మొండిపట్టుదలమానేసి ఆ కాఫిర్‌ను తరిమేయండి.

నసీం : మీరందరూ మొగాళ్లేనా?

బయట: అవును.

నసీం : మీకందరికీ పెళ్ళాలున్నారా? బిడ్డలున్నారా? మీకక్క చెల్లెళ్ళయినా లేరూ? వాళ్ళందర్నీ మీరు వీధుల్లో వదిలేస్తారూ? ఇళ్ళల్లో భద్రంగా కాపాడుకోటం లేదు! ఈ ఒక్క ఆడదానిమీదికి ఇందరు మొగాళ్లు బయల్దేరి వచ్చారే మీకు సిగ్గులేదూ?

బయట: ఏయ్! (తలుపు తన్నాడొకడు)

నసీం : విరగొట్టండి వీలైతే!

బయట: విరగొట్టడం కాదు, తగలబెట్టేస్తాం.

నసీం : పెట్టండి అందరం చస్తాం మంటల్లోపడి. కానీండి.

బయట: కాఫిర్లు చావెందుకుచస్తారు అగ్గిలోపడి. మామాట వినండి.

అక్బర్: మేమేమీ వినదలచుకోలేదు. మీ చేతనయినది చేసుకోండి. వెళ్ళండి. రౌడీలు! రాక్షసులు!

బయట: అక్బరు దాదా! మీకని కొంత టైమిచ్చాం. ఆలోచించండి.

అక్బర్: మాకేమీ అక్కర్లేదు, వెళ్ళండి.

[కల్లోలం అణిగింది. అందరూ వెళ్ళారు.]

అక్బర్: కాఫిర్ల చావు! చావులోకూడా మతం. జాతి! వెర్రి కుక్కలు! కొంపను తగులబెడతారూ? పెట్టనీ——

రహీం : (ఇంతవరకూ వీళ్ళ సంభాషణ జాగర్తగా వింటూ—అప్పుడప్పుడు విసుగ్గా పచారుచేస్తున్నాడు.) వాళ్ళు అన్నంతపని చేస్తారు.

అక్బర్: రహీం ! తు ఘుఘ్రవహో !

[వత్సల మెల్లగా వచ్చింది. అక్బర్ పాదాలమీద వ్రాలింది.]

అక్బర్: లే తల్లీ ! లే ! ఏమిటిది ?

వత్సల : నన్ను వెళ్ళనీండి !

అక్బర్: ఎక్కడికి ?

వత్సల : ఎక్కడికి ? ఈ క్షణం వీధిలోకి, మరొక క్షణంలో మరో లోకానికి.

నసీం : అట్లాగే వెళ్ళనిస్తాంలే, కూర్చో.

వత్సల : కాదు నసీం ! నాకింకేమీ లేదు. ప్రపంచంలో నాకా వలసిందేమీ లేదు. బ్రతకాలని ఆశాలేదు, ఆ ఒక్క పసిప్రాణంవుంది. అదొక్కటే బంధం. దాన్ని మీ చేతుల్లో పెడుతున్నాను. నసీం ! నా బిడ్డకాదు, నీ బిడ్డ, ఆ ఒక్కమాట నువ్వు ఇచ్చావంటే ప్రశాంతంగా చచ్చిపోతా ! చెప్పు నసీం !

నసీం : వత్సలా ! ఏమిటిదంతా ? ఇప్పుడేం వచ్చింది ?

వత్సల : కాదు నసీం ! నామూలంగా మీ రందరూ ఆపదల పాలుకానటందేనికి ? చెప్పు, నాకింకేం కావాలి ప్రపం చంలో ? తల్లి, తండ్రి, అన్న, అందరూ, అందరూ ఒక్కరోజే, ఒక్క క్షణంలో, నా కళ్ళెదుటే కత్తి పోట్లు తినిపోయారు. చివరికి నా మాంగళ్యం—ఇక నేను బతికుండి ఏం చేయాలి ? నా బతుకుకోసం మిమ్మ ల్నంతా ఎందుకు వేధించాలి ? వెళ్తాను. దేశంలో

ఎందరో చచ్చారు. అందులో నేనూ ఒకతెనై పోతాను.
అన్నయ్యా —

రహీం :(ఊగిపోయాడు)

వత్సలా : అన్నయ్యా! క్షమించు! నీ హృదయాన్ని చాలా బాధపెట్టాను. ఏంచేయను? తల్లి కావటమే నా తప్పు! ఆ బిడ్డేకనక లేకుంటే అందరితోపాటు నా భర్తతో పాటు ఆ బాకుకే బలిఅయ్యేదాన్ని. కాని వెళ్లొస్తా నన్నయ్యా!

రహీం :(ఊపిరి పీల్చుకోలేకుండా వున్నాడు)

వత్సల : గ్రామం నిండుకు శవాలకుప్పలే! ఆ పీనుగులలో నేనూ ఒకటవుతాను. అంతే! ఆ వీధుల్లో లాగిపారేసే వాళ్ళయినా లేక అలాగే కుళ్ళికుళ్ళి పోతాను. అన్నయ్యా! ఇక కొద్దికాలానికైనా వదినె బిడ్డతో వస్తుంది. అప్పుడీ చెల్లి బిడ్డనుకూడా నీ బిడ్డఅనుకో

రహీం : (ఆగలేకపోయాడు) చెల్లీ—

అక్బర్: (ఆముక్క అన్నందుకు పరమానందంగా వుంది. లేచాడు) ఇదిగో అమ్మాయ్! ఒకటే మాట! ఇది ముసల్మాన్ పుట్టుక! మాటతప్పే ఘటం కాదిది తెలిసిందా! మమ్మల్నేమంత తీసిపారేయాల్సిన అవసరం లేదు. చస్తే అందరం చస్తాం. నిన్ను చంపైనా బ్రతకాల్సినంత ప్రాణాలతీపి మాకేమీలేదు. వెర్రి వెర్రి వేషాలు వేయక వెళ్ళి కూర్చో.

వత్సల : (అక్బరు పాదాలమీద వాలబోయింది)

అక్బర్: లే తల్లీ! లే నీలాంటి కూతుర్ని కన్నవాణ్ణేకదూ నేను?

[మళ్ళీ తలుపు చప్పుడు]

అక్బర్: ఈ సైతాన్ల పోరు ఇంతటితో తప్పదు. ఎవరు ?

బయట: నేను, డాక్టర్ని.

అక్బర్: ఇంకా ఎవరు ?

బయట: ఇంకెవ్వరూ లేరు, తలుపు తెరవండి. కాస్త అర్జంటుగా మాట్లాడాలి.

నసీం : వీల్లేదని ఖచ్చితంగా చెప్పేయండి బాబా !

అక్బర్: భయమెందుకూ ! ఏం ఫర్వాలేదులే ! నువ్వూ ఆ అమ్మాయి గదిలోకి వెళ్ళండి నేను చూసుకొంటా.

[నసీం, వత్సల వెళ్ళారు. అక్బర్ తలుపు తెరచి డాక్టర్‌తో సహా వచ్చాడు...]

అక్బర్: (ఏమీ పలక్కుండా వచ్చి కూర్చున్నాడు. డాక్టరు నిలబడి వున్నాడు. కూర్చోమని చెప్పలేదు అక్బర్. డాక్టర్ ఒక్కక్షణం చూచాడు.)

డాక్టరు: చాలా దీర్ఘాలోచనలో వున్నట్టున్నారు !

అక్బర్: మీరు వచ్చిన విశేషమేమిటో ?

డాక్టరు: మీకు నామీద చాలా కోపం కలిగినట్లుంది ? (కూర్చున్నాడు.)

అక్బర్: అబ్బే ! కోపానికేముంది ! ఏమీ లేదు. ఇదీగాక యీ రోజో రేపో వెళ్తున్నారు. మీమీద కోపం దేనికి ?

డాక్టరు: అల్లా కాదు లెండి. నేను చెప్పిన విషయాలు, చెప్పే విషయాలు మీకు కొంచెం కటువుగానే వుంటవి. కానీ ఏం చేయను ? చెప్పక తప్పదు.

అక్బర్: ఇప్పుడేదైనా చెప్పదలచుకునే వచ్చారా?

డాక్టరు: ఇటువంటి విషయాల్లో జోక్యం కలగజేసుకోవడం నాకు సుతరామూ ఇష్టంలేదు. కానీ తప్పటంలేదు. అయినా యీసారి నేను కేవలం రాయబారినేలేండి.

అక్బర్: ఓహో! అట్లాగా? ఆ రాయభారమేదో విప్పండి

డాక్టరు: ముస్లింలందరూ వచ్చి నాతో మొరపెట్టుకున్నారు. నాకెందుకు చుడతారయ్యా యీ పనులంతా అంటే వాళ్ళు వింటేనా? కాదంటే కాదని మొండికివేసుకొని కూర్చున్నారు. సరే వెళ్తున్నాం కదా యీ సహాయంకాస్తా చేసిపెట్టిపోతే ఏంపోతుందని వచ్చాను.

అక్బర్: మంచిదే! అసలువిషయం?

డాక్టరు: మరి మీ యింట్లో ఒకహిందూ స్త్రీ తలదాచుకొని వుందట. నిజమేనా? లేక—

అక్బర్: మీతో ఎవరు చెప్పారు? వాళ్ళేనా?

డాక్టరు: అవును.

అక్బర్: ఊఁ ఉంటే?

డాక్టరు: ఉంటే పంపించేయటం శ్రేయస్కరం.

రహీం: శ్రేయస్సుతో మాకేం పని?

అక్బర్: రహీం! నువ్వూరుకో. ఉంటే పంపేయాలి! ఊఁ— పంపించేస్తే?

డాక్టరు: వాళ్ళు శాంతిస్తారు. ఏతగాలుండవు.

అక్బర్: శాంతి! అంతటితో శాంతిస్తారా?

డాక్టరు: తప్పక.

అక్బర్: ఒక్క ఆడదాన్ని చంపాలని తరుముకొచ్చిన మృగాలు కేవలం ఆమె నాయింట్లో వున్నందుకే ఇంత ఆవేశ పడుతూన్నరనటం అబద్ధం. నాకు తెలుసు. ఆమెను వాళ్ళు చంపేస్తారు.

డాక్టరు: అదంతా మన కెందుకు చెప్పండి.

అక్బర్: ఎందుకంటే మనుష్యులుగా పుట్టినందుకు.

రహీం : కాదు నడివీధి చావు చావడానికి.

అక్బర్: నిన్ను మాట్లాడ వద్దన్నాను.

రహీం : నేనూ మనిషి నే

అక్బర్: నాకు తెలుసు.

రహీం: మీరు పెద్దవాళ్ళయినంత మాత్రాన నా నోరు నొక్కేయడం న్యాయంకాదు. నాకూ ఆలోచన, అభిప్రాయం అంటూవున్నవి. నేనేమంత పసిపిల్లవాణ్ణికాదు.

అక్బర్: పెద్దవాడవయ్యావని తెలుస్తూనే వుందిరా.

రహీం : కాదు. మీరే పెద్దవాళ్లు. మీమాట శిరసావహిస్తాం. చస్తాం.

అక్బర్: చావొద్దు పదిమందిని నువ్వూ చంపు.

రహీం : మీరు చాలా పొరబడుతున్నారు, క్షమించండి.

డాక్టరు: మధ్య మీ రెందుకు పోట్లాడటం. శాంతించండి.

[ఈ అబ్బాకొడుకుల చటపటలు విని నసీం వచ్చింది]

డాక్టరు: జాతిఅంతా చేసుకున్న కట్టుబాటుకు తలవంచటం ధర్మం. వ్యక్తిగతంగా మనకున్న అభిమానాలు సంఘ

క్షేమంకోసం త్యాగంచేయాలి. అదే మానవజీవితంలో వున్న గొప్పతనం.

నసీం : మీరు చెప్పేది సంఘక్షేమమే అయితే, ఎంతటి త్యాగాన్నయినా చేయటానికి మేము సిద్ధంగానే వున్నాం.

డాక్టరు: పదిమంది కోరిందే సంఘక్షేమం.

నసీం : పదిమందీ పిచ్చివాళ్ళయితే మెదడున్న వాళ్ళిద్దరే అయినందున మంచి కొట్టుకొని పోవాల్సిందేనా ?

డాక్టరు: ఈ వింతవాదనకేం నసీం ! ప్రాణంమీదికొచ్చినప్పు డెవ్వరూ నీతులకు ధర్మాలకు అంటిపెట్టుకొని వుండరు. మనం పిచ్చిగా పట్టుకపాకులాడితే అనవసరంగా స్నేహా లన్నీ ఈ సమయంలో ఎగిరిపోతున్నాయి. నువ్వొట్టి భ్రమలో పడుతున్నావు. ఎవ్వరూ నిన్ను వుద్ధరించరు. ఇంతెందుకు చిన్నతనంనుంచి ప్రాణంగా వుంటూన్న మీ పుత్రం బాబేమైనాడు యీనాడు?

అక్బర్: ఏమైనాడు?

డాక్టర్: ఏమీలేదు. బాగనేవున్నాడు. రహీం ! రాండగ్గర ఎప్పుడైనా కత్తి వుండేదేనా?

రహీం: నే నెప్పుడూ చూడలేదు.

డాక్టరు: నాకూ అదే జ్ఞాపకం. కాని మొన్న అతని మొలలో బాకొకటుంది. నా కళ్ళారా చూశాను. అదేముందిలే! ఆత్మరక్షణ కందరూ వుంచుకొంటున్నారు. కాని ఒక్క విషయంమాత్రం నాకు చాలా కష్టంగా వుంది.

అబ్బ ! మనుష్యులు ఎంతలో ఎంత మారిపోతారు ? ప్రస్తుతం అట్లా మాట్లాడుతాడని——

అక్బర్: ఏమన్నాడు ?

డాక్టరు: ఏముంది? ఈ దర్వాజా మూసేయటమే మంచిదయిందట. లేకుంటే ఈపాటికి వాళ్ళంతా మీ చేతుల్లోనే చచ్చేవాళ్ళట. మొత్తంమీద మీ జాతే పాము జాతట ! ఎంత పాలుపోసి పెంచినా——

అక్బరు: అట్లాగా——

డాక్టరు: ఆఁ ఇంకా——

అక్బర్: డాక్టర్ సాబ్, దయచేసి కొంచెం లేవండి.

డాక్టరు: (లేచాడు)

అక్బర్: అదిగో అటుచూడండి. అదే - ఆ ద్వారమే వీధిలోకి తీసుకెళ్తుంది మిమ్మల్ని. దయచేయండి.

డాక్టరు: (కొంచెం దెబ్బతిన్నాడు. కాని సర్దుకొని) సరే దయచేస్తాను. కాని చివరిసారి చెప్తున్నాను బాగా ఆలోచించండి. కాదన్నారా - మీలో ఎవ్వరికీ లేకుండా యీ యిల్లు స్వాధీనం చేసుకోవాల్సి వస్తుంది. మీ మూలంగా యిల్లు నాశనం కావటం ఎవ్వరికీ యిష్టం లేదు. సరేనా ?

అక్బర్: సరే! ఊఁ——(చేయి చూపించాడు.)

[డాక్టర్ వెళుతున్నాడు. గదిలోనుంచి బిడ్డఏడుపు వినిపించింది; ఆగి విన్నాడు. ఒక్కసారి 'సరే తెలిసింది' అన్నట్లు తలవూపి వెళ్ళిపోయాడు.......]

అక్బర్: జాన్ ! ఉల్లూకాబేటా !

రహీం : మధ్య అతన్నెందుకు తిడతారు ?

అక్బర్: మాకు తెలుసు. నీకంటె మునుముంచి అతనంటే ఏమిటో మాకు బాగా తెలుసు.

నసీం : బిడ్డ ఏడుస్తూంది. పాలు లేవు బాబా !

అక్బర్: (పెద్ద నిట్టూర్పు వదిలాడు) ఏంచేస్తాం తల్లీ ! బిడ్డకు నాలికెండుకు పోతుందేమో పాపం !

నసీం : వత్సల తినికూడా మూడురోజు లైందట.

అక్బర్: అరె ! అల్లా !...(మెల్లగా కొంతదూరం నడిచాడు.) సరే ! ఆ గ్లాసు యిట్లా యివ్వు. వెళ్లొస్తా.

[నసీం గ్లాసు తెచ్చిచ్చింది.]

అక్బర్: జాగ్రత్తమ్మా. నేను త్వరలోనే వస్తా. తలుపు వేసుకో.

[వెళ్లాడు. నసీం అతని వెంటడే వెళ్లి తలుపు వేసుకొచ్చింది. రహీం ధుమ ధుమ లాడుతూండటం నసీం గమనించింది. ఏమీ పలకరించకుండా ఏదో పని చూసుకొంటూంది...]

రహీం : అబ్బా కూతురు మహాత్మాగాంధీ లయ్యారు. ఇంకేం?

నసీం : ఈమాత్రానికే మహాత్మాగాంధీ లవడం ఆయన్ను చిన్న బుచ్చడమే !

రహీం : చిన్నబుచ్చటమెూ (కూలబడ్డాడు)

[మళ్ళా ఎవరో తలుపు తట్టారు.]

నసీం : ఎవరు ?

బయట: నేను. కరీంను. రహీం వున్నాడా ?

నసీం : ఎందుకు ?

బయట: ఊరిపెద్దలు పిలుచుకు రమ్మన్నారు. మాట్లాడాలట.

నసీం : ఏమిటన్నయ్యా ఇది ?

రహీం : ఏమో !

నసీం : వెళ్తావా ?

రహీం : ఆఁ

నసీం : ఎందుకై వుంటుంది ?

రహీం : ఎందుకై వుంటుంది ? మీరు చేస్తూన్న పనులకు సంజాయిషీలు చెప్పుకోడానికి.

నసీం : అంతేనా . ఇంకేమైనా...

రహీం : అంతభయపడేవాళ్ళు యింత మొండిగా ఎందుకుండాలి ?

నసీం : అదివేరే విషయం. ఇప్పుడెవ్వరూ భయపట్టంలేదు. సరే వెళ్ళిరా !

రహీం : వెళ్ళిరా ! ఎంతతేలిగ్గా అంటున్నావు ? నేను చస్తే నీకేం ?

నసీం : అన్నయ్యా ! ఆగు. నువ్వెళ్ళక్కర్లేదు. అంతగా అయితే నేనేవెళ్ళి వాళ్ళకు సంజాయిషీ చెప్పొస్తాను.

రహీం : నువ్వామాత్రం గొప్పదానివయ్యావని తెలుస్తుందిలే. (వెళ్తున్నాడు)

నసీం : జాగ్రత్తసుమా ! తొందరపడి మాటజారవిడుచుకోనేవు ?

రహీం : (వెళ్ళాడు. నసీం తలుపువేసుకొచ్చింది. ఇంతవరకు ఈసంభాషణంతా గదిగడపమీద నిలుచొనివింటూన్న వత్సల వచ్చింది)

నసీం : వత్సలా! అబ్బాయి నిద్రపోతున్నాడా !

వత్సల : ఆఁ

నసీం : ఏడ్చి ఏడ్చి అలసిపోయి వుంటాడు పాపం! బాబా వెళ్ళారు. త్వరలో పాలు తెస్తారులే...నీకూ ఆకలి మండిపోతూందికాదూ ?

వత్సల : లేదు నసీం.

నసీం : అబద్ధాలు ఎప్పట్నుంచి నేర్చావు ?

వత్సల : అన్నం దొరకనప్పట్నుంచి ? (ఆ సమయంలో కూడా ఇద్దరూ నవ్వారు) కరువులో అధికమాసమన్నారు ! అట్లా

నసీం : అట్లా మాకు నువ్వొక భారంగా చేరావు. అంతేనా! చెంపలు వాగిపోతాయి చూడు.

వత్సల : నసీం! మీారు నిజంగా దేవతలు సుమా!

లసీం : బాగానేవుంది. ఇదా నువ్వు తీరిగ్గా కూర్చొని చేసిన ఆలోచన. మే మిట్లా వుండడం నీకేం యిష్టం లేనట్టుందే ?

వత్సల : ఏం నసీం ఏమన్నాను ?

నసీం : దేవతలన్నావు. ఇంకేమునాలి. మమ్మల్ని అప్పుడే పంపించేస్తున్నా వీ లోకంనుంచి !

వత్సల : అదేమిటి ?

నసీం : దేవతలు యీ లోకంలో వుండరు, తెలుసా? మేము పదహారణాలా మనుష్యులమే!

వత్సల : (ఆవులించి నవ్వింది) ఈ పరిస్థితిలోకూడా నీ హాస్యం పోలేదే!

నసీం : నీకు నిద్రో ?

వత్సల : అవును నసీం! నిద్రొస్తోంది!

నసీం : ఆకలెక్కువయితే నిద్రొస్తుందిలే!

వత్సల : కాదు నసీం! మూడురోజులైంది. కూడులేదుకదా కునుకుకూడా లేదు. ఆ చిట్టడవిలో, ఆ ఎండలో, చీకట్లో ఆ పసికందును పెట్టుకొని అట్లా కూచున్నాను. ఎంతకాలమని వుండను? ఆకలి కాగలేక వూళ్ళోకి వచ్చాను. కర్మంచాలక కాలుపెట్టిందే తడవు మళ్ళా వాళ్ళకంటే పడ్డాను నసీం...

నసీం : తరగని దుఃఖం ఎంతసేపు చెప్తే తీరుతుంది, వెళ్ళి పడుకో...

వత్సల : కాస్సేపు పడుకుంటా... (వెళ్ళింది)

[నసీం పచారు చేస్తుంది, వాకిట రహీం తలుపు తట్టాడు.]

రహీం : నసీం! దర్వాజాఖోలో!

నసీం : భయ్యా!

రహీం : ఆఁ.

నసీం : (వెళ్ళి తలుపు తెరచి రహీంతోపాటు వచ్చింది.)

రహీం : నసీం! ఇదిగో బియ్యం కాస్త వండిపెట్టు.

నసీం : ఎక్కడివి భయ్యా!

రహీం : ఒక స్నేహితుడిచ్చాడు కాళ్ళావేళ్ళా పడితే!

నసీం : ఈనాటికి బ్రతికాం. అయితే నువ్వెళ్ళినపని ఏమైంది?

రహీం : ఆఁ—ఏమీలేదులే! బాబా యింకా రాలేదుకదూ ?

నసీం : రాలేదు.

రహీం : వత్సల ఎక్కడ ?

నసీం : నిద్రబోతూంది పాపం!

రహీం : సరే! నువ్వెళ్ళి త్వరగా వండు, ఆకలితో చచ్చిపోతున్నాం.

నసీం : (వెళ్ళింది)

[రహీం ఇటుటు పచారుచేసాడు. గదిపరదా తోసి చూశాడు. వంటింటివైపు వెళ్ళి చూశాడు. ఒకటి రెండుసార్లు పచార్లు. బాకుతీశాడు. కాస్సేపు ఆలోచించాడు. బాకు దాచేశాడు. మళ్ళా పచారు. మళ్ళా బాకు తీశాడు. ఒక్కసారి ఒళ్ళు జలధరించి కళ్ళు మూసి తెరిచాడు. గదివైపు నడుస్తున్నాడు, నసీం వచ్చింది.]

నసీం : భాయ్!

రహీం : (కొయ్యబారిపోయాడు.)

నసీం : (దగ్గరకెళ్ళి చూసింది) అన్నయ్యా, ఏమిటది ?

[రహీం ముఖంలో కత్తివేస్తే నెత్తురు చుక్కలేదు. నసీం గమనించింది...]

నసీం : (రహీంరెక్క పట్టుకొని దూరంగా లాక్కొచ్చింది) కూర్చో. (కూర్చోపెట్టింది,) పాలులేకుండా ఛా తాగటం నీకలవాటే కదూ ? వుండు వస్తా! (వంటింటిలోకి వెళ్ళింది. మళ్ళా ఒక కప్పు ఛాతో వచ్చింది) తీసుకో.

రహీం : (ఏం చేయాలో తెలియక. కుమిలిపోతున్నాడు.)

నసీం : తీసుకో అన్నయ్యా! ఆలోచించి ఆలోచించి చాలా అలసిపోయుంటావు పాపం! కాస్త ఛా తాగు తరువాత మాట్లాడుదాం (చాలా వినయంగా, తీసుకో అన్నయ్యా!

రహీం : (తనకే తెలియక తీసుకున్నాడు.)

నసీం : తాగు (రహీం అయోమయంగా తాగుతున్నాడు. అతను తాగుతూన్నంతసేపూ నసీం ఏదో కూనురాగం లాగుతూంది. రహీం టీ ముగించాడు. చూచింది) అన్నయ్యా! నిన్ను చూస్తే నాకు చాలా చింతగా వుంది నిజంగా! ఊళ్ళో అందరూ నీలాగే వున్నారా? అందరూ మొగవాళ్ళలా, వీరుల్లా ఖూనీలు చేస్తుంటే నువ్వుమాత్రం ఎందుకిలా చేయాలి? చూడు, ఈనాడు వాళ్ళంతా ఏంచేస్తున్నారు? దర్జాగా, పట్టపగలే, బట్టబయలుగా భర్తలయెదటే, కట్టెదటే భార్యలను చెరుపుతున్నారు! అన్నలసమక్షంలో చెల్లెళ్ళను చంపుతున్నారు! తల్లి ఒడిలోనుంచి పాలుతాగుతూన్న బిడ్డనైనా సరే నేరుగా లాగి ఎగరవేసి ముక్కలు చేస్తున్నారు! కన్నతండ్రిచేతికే కత్తియిచ్చిబలవంతంగా కన్న కొడుకును పొడిపిస్తున్నారు! ఇందులో దాపరికం దొంగతనం ఏమీలేదు. చాటుమాటు ఏమీలేదు! అట్లాంటప్పుడు నువ్వుమాత్రం ముసల్మాన్ పుట్టుకపుట్టలేదూ? నువ్వుమాత్రం ఏం గాజులు తొడుక్కున్నావా, నిద్రపోయేటప్పుడు చంప

దానికి ? నాకెంత అవమానం నా అన్నయ్య అలా చేశాడంటే ? దర్జాగా నిలబెట్టిపోడు నువ్వుకూడా ! వుండు వత్సలను లేపుకొస్తా ! (గదిలోకి పోబోతుంది)

రహీం : నసీం !

నసీం : ఆఁ అడగటం మరచా ! వత్సలమాత్రమేనా ? బిడ్డ కూడాకావాలా ? పసిబిడ్డఅయితే మాత్రం ఏం ? పుట్టి నప్పుడే హిందూమతంలో పుట్టిందికదూ ? కాఫిర్ ?

రహీం : నసీం !

నసీం : పొడిస్తే చచ్చిపోతారు. చచ్చిపోవడమంటే వాళ్ళ మతంలో ఆత్మ వేరే దేహాన్ని తొడుక్కోవడం. అది మాత్రంచావదు. ఇంకో జన్మకయినా వాళ్ళంతా కాఫిర్లుగా పుట్టకుండా అల్లా కరుణిస్తాడులే ! వత్సలా, వత్సలా ! ఈలారా !

వత్సల : (కళ్ళు నులుముకొంటూ వచ్చింది) ఏం నసీం !

నసీం : (తీవ్రంగా) ఇలారా ! నిలబడు.

వత్సల : ఎందుకు ?

నసీం : చెప్పినట్లుచేయి. అంతే.

వత్సల : (అలాచేసింది)

నసీం : చేతులువెనక్కు కట్టుకో.

వత్సల : (అలా చేసింది)

నసీం : ఏ పరిస్థితిలోనైనాసరే చేతులు వదలకూడదు. తెలి సిందా ? అట్లా వుండలేనిపక్షంలో తాడుతో కట్టే యాల్సి వస్తుంది

వత్సల : నసీం !

నసీం : వత్సలా ! ఊరుకో ! ఏ పరిస్థితిలోనైనా నోరు మెదప కూడదు. అట్లా వుండలేనిపక్షంలో నోట్లో గుడ్డలు కుక్కాల్సివస్తుంది.

వత్సల : (ఏమో అనబోయింది.)

నసీం : శ్ ! కదలకుండా నిల్చో ! నువ్వు తప్పించుకొని పారి పోలేవు. ఆ ప్రయత్నం చేయకు. సరేనా ! ఇక అన్నయ్యా ! ఇదిగో ఈమె ఒక హిందూస్త్రీ అంటే కాఫిర్. నాలాగే ఈమెను ఒకతల్లి కన్నది నీలాగే యీమెకొక అన్నయ్య వుండేవాడు అత్తగారింట్లో వున్న నీ భార్యలాగే ఈమెకూడా ఒక బిడ్డతల్లి ! ఏదీ వత్సలా ! రొమ్ము బాగాచూపు ! ఇక్కడే, సరిగ్గా ఇక్కడే పొడిస్తే ప్రాణాలు పోతవి. ఈమెలాగెందరో చచ్చారు. ప్రపంచం ఏమీ అనుకోలేదు. జరుగు తోనే వుంది. ఈమెకూడా చస్తుంది. ఎవ్వరూ ఏడవరు. పొడిచే-చూస్తావేం - చాకు తీ - ఇదేవిధంగా రేపు నీ చెల్లెల్ని నన్ను పొడిచేస్తారు. నేనూ చస్తాను. అంతే ! ఊఁ- పొడువు. చూస్తావేం ? ఆడదాన్ని పొడవటానికి జడుపెందుకూ ? బలం తెచ్చుకో, ఒక్కే-ఒక్క-పోటు !

రహీం : నసీం ! (కూలబడ్డాడు)

వత్సల : నసీం ! ఏమిటిదంతా ?

నసీం : నువ్వు చెప్పుకోవలసిందేదైనా వుందా ? చెప్పుకో వీధుల్లో పొడవబడేవాళ్ళకి అవకాశం దొరకదు. అక

స్నాత్తుగా వెనకపోటుగా బాకు వీపులో దిగిపోతుంది. అంతే! నీకుమాత్రం యీ అవకాశం దొరికింది. చెప్పుకో...

వత్సల : నసీం!...చంపేస్తారా? పొడిచేస్తారా? చివరికింతేనా? సరే నేనూ సిద్ధంగానే వున్నాను. నా రక్తంతో మీరు మీ రాజ్యాన్ని, మతాన్ని, సౌఖ్యాలను వుద్ధరించుకోనేట్టుంటే సంతోషంగా చస్తాను. కాని ఒక్క ప్రార్థన నా బిడ్డను మాత్రం బ్రతకనివ్వండి.

నసీం : సరే! అలాగే! ఏమన్నయ్యా, తీసుకో బాకు. (అందిస్తుంది.)

[రహీం కళ్ళవెంట నీటిధార ప్రవహిస్తుంది. ఏమీ పలకలేదు. బాకు తీసుకున్నాడు. ఒక్క క్షణం తన రొమ్మును గురిపెట్టుకొని పైకెత్తాడు............]

వత్సల : అన్నయ్యా! (చేయి పట్టుకొంది.)

[రహీం మరీ క్రుంగిపోయాడు. కూలబడ్డాడు. సరిగ్గా ఇదేసమయానికి వాకిట అక్బరు...]

అక్బరు: బేటీ నసీం!

నసీం : ఆఁ. (వెళ్ళి తలుపు తెరిచింది.)

అక్బరు: (వచ్చి బాకును, రహీంను, వత్సలను చూశాడు.) ఏమిట్రా యిదంతా!

రహీం : (కలలోనుంచి తటాలని మేల్కొన్నాడు.) బాబా! (చరచర గదిలోకి వెళ్ళాడు.)

అక్బర్: ఏమిటమ్మా యిదంతా!

వత్సల : నసీము నడగండి. నాకేమీ తెలియదు.

అక్బర్: బేటీ ! ఏమిటిదంతా !

నసీం : రహీంనే అడగండి చెప్తాడు.

అక్బర్: ఏమిటి రహీం ఈ గడబిడ ? (గదివైపు వెళ్తున్నాడు.)

(గదితలుపులు దబాలున మూయబడ్డవి.)

అక్బర్: అరె ! క్యాహువా రే ! (నసీం, వత్సలవైపుచూసి కింద వున్న బాకు మెల్లగా చేతిలోకితీసి చూస్తున్నాడు.)

[తెర పడుతుంది.]

- ఈ నా డు -

మూ డ వ రం గ ం

మొదటి రంగస్థలమే :

తేటీ మార్పు........

[అక్బర్, నసీం వున్నారు]

అక్బర్: రహీం ఎక్కడికి వెళ్ళాడు ?

నసీం : ఏమో ! తిండికూడా రాలేదు.

అక్బర్: పట్టి వెర్రివాడు. తాను చేసిందానికి కుమిలిపోతు న్నాడు

వత్సల : (వంటింటిలోనుంచి వస్తూ) నసీం మరీ అఘాయిత్యం చేసి చాలా బాధపెట్టిం దతని హృదయాన్ని.

నసీం : సరే ! నీకేం తెలుసు ? అంత ఘాటుగా తగిలేగానీ అతనికి ఎక్కదు.

[లోపల పెద్దగా నవ్వు, 'హా' అన్న కేకవినిపిస్తుంది]

—ద్రోహీ ! తురక నాడికి మంచినీళ్ళిస్తావూ ? (నవ్వు)

—దౌర్భాగ్యుల్లారా ! ముసల్మానైనంత మాత్రాన దాహంతో నాలికెండుకుపోతూంటే మంచినీళ్ళిస్తే నే నూతమంతా పోయిందట్రా ! రాక్షసుల్లారా !

—(మళ్ళా 'అబ్బా !' అని కేక)

అక్బర్: అరె! ఏ క్యా బేటీ? (అందరూ తలుపుదగ్గరకువెళ్ళి వింటున్నారు.)

—అబ్బా! అక్బర్! అక్బర్!

అక్బర్: అల్లా! పురుషోత్తం! పురుషోత్తం!

—ఆఁ—

అక్బర్: నసీం! సుత్తి ఇట్లా తీసుకో!

నసీం : (తొందరగా తెచ్చి యిచ్చింది.)

అక్బర్: గట్టితాళమే వేసారు వెధవలు. (ఒక దెబ్బ వేశాడు) ఒకసారి వేరుపడితే మళ్ళా కలవడం ఎంత కష్టమో చూచావా? (మళ్ళా ఒకదెబ్బ) అల్లాహూ అక్బర్ (మళ్ళా ఒకటి తాళం విరిగి కింద పడ్డది. తలుపులు తెరచాడు. 'ఉత్తం' అంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు)

ఐత్సల: ఎవరు నసీం?

నసీం : పురుషోత్తంబాబని చిన్ననాటినుంచి ఎత్తి పెంచిన వారు. నాన్నతో సమానం మాకు. (లోపలికెళ్ళింది)

అక్బర్: (లోపల) నసీం! నీళ్ళు—గుడ్డ పేలిక—ఆ జాంబక్ అయినా పట్రా వెళ్ళు!

[నసీం తొందరగా వచ్చి వాటిని తీసుకెళ్ళింది. ఒకటి రెండు నిమిషాల తరవాత అక్బర్, నసీం చేతికి కట్టు కట్టుకొన్న పురుషోత్తం వచ్చారు.]

పురు : మంచి చేయబోతే చెడువచ్చింది.

అక్బర్: అసలింతకూ ఏం జరిగింది?

నసీం : కత్తితో పొడిచాడా బాబా?

పురు : పెద్ద కత్తిగా లేకపోయింది వాడిచేత సమయానికి ఉండుంటే చెయ్యి కాస్త తెగిపోయేదే రెండుగా. చిన్న బాకుతో తీర్చుకున్నాడు వాడి మతద్వేషం !

అక్బర్: ఇంతకూ నువ్వేం చేశావని ?

పురు : (వత్సలను చూచి) ఆ అమ్మాయి ఎవరు ?

అక్బర్: మన అమ్మాయే.

పురు : ఆఁ నాఁ ఏంచేశానని ? మతద్రోహం చేశాను జాతిద్రోహం చేశాను. మహాపాపం చేశాను. అందుకే అనుభవించాను ప్రాయశ్చిత్తం.

అక్బర్: అబ్బ ! ఏమిటో చెప్పరాదూ ?

పురు : ఏమీలేదు. కేవలం మనిషిలా ప్రవర్తించాను. అంతే

అక్బర్: అంటే !

నసీం : అంటే ఏ ముసల్మాన్‌కో నిలవనీడయిచ్చారు. అంతేనా ?

పురు : అంత తేలికపాపం కాదు. ముసల్మాన్ నాలికెండుకొని పోయి ఈ వెధవలోకాన్ని వదలి అల్లా దగ్గరికి పోతూ దాహమో దాహమో అంటూంటే అతనికి గుక్కెడు నీళ్ళుపోశాను. అందుకే యీ శిక్ష.

నసీం : (పకపక నవ్వింది)

పురు : ఏం నవ్వుతున్నావు ?

నసీం : మేమూ అంతకంటే మహాపరాధం చేశాము. అందుకు ఏం శిక్ష విధించాలో ఇంకా సంఘోద్ధారకులు తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారట

పురు : మీరేం చేశారేం ?

అక్బర్: మొనగాళ్ళయిన మగాళ్ళంతా తరుముకొస్తే ఒక ఆడది కాదు, ఒక హిందూ ఆడది అమ్మోఅంటూ అరుస్తూవస్తే ఆశ్రయ మిచ్చాం. అదీ విషయం, (ఈ విషయం చెప్తూండగా వత్సల గదిలోకి వెళ్ళింది.)

పురు : అయితే ఇద్దరూ ఇద్దరమే! పాపం! ఆ ముసల్మాన్ను రాళ్ళతో కొట్టారట. తలంతా చిల్లులే దౌర్భాగ్యులు అయిందేదో అయిందని ఆ గాయాలు మానేదాక... (ద్వారం దగ్గరకెళ్ళి) గులాం! గులాం!

—ఆఁ—

పురు : ఆవ్!

[గుండా వచ్చాడు. సామాన్యమైన కూలివాడు. అన్నం ముఖం చూచి ఏన్నో రోజులైనట్లు కన్నులు గూళ్ళల్లో ఎక్కడో వున్నవి. పేదరికాన్ని దుస్తులు చాటుతున్నవి. గడ్డం ఎదిగింది. తలకంతా కట్లు. ఒళ్ళంతా అతుకుల లాగు ప్లాస్త్రివేసి వున్నది. కదిలిస్తే దుఃఖం పొంగిపొర్లే టట్టుంది ఆ కళ్ళల్లో.........]

పురు : చూశావా అక్బర్! ఇది నౌఖాలీ ఇది పంజాబ్. ఇది ఢిల్లీ! ఇది బెంగాల్! (ఒక్కొక్క కట్టు, దెబ్బ చూపిస్తున్నాడు.)

నసీం : మరి ఇది? (పురుషోత్తం దెబ్బను చూపుతుంది.)

పురు : ఇది నా పుట్టినిల్లే! నాపూరే!

గుండా: నిల్చోలేను బాబూ! (కూర్చో బోతున్నాడు నేల మీద)

అక్బర్: ఇలా ఇటు కూర్చో భయ్యా!

గుండా: ఫర్వాలేదు లేండి బాబూ !

అక్బర్: (అతన్ని మంచం మీద కూర్చోబెట్టాడు) నీ కెవరైనా వున్నారా ?

గుండా: ఎవరికి ?

అక్బర్: నీకే !

గుండా: నన్నడిగితే నాకేం తెలుసు ! ఉన్నారో పోయారో ! ఎవరి కెవరు ! అందరూ వున్నారొకప్పుడు. పెల్లాం, బిడ్డలు, అన్నలు, తమ్ముళ్ళు అందరూ వున్నారు. ఏమయ్యారో, ఎటుబోయారో, ఏడసచ్చారో, ఆ దేముణ్ణే అడగాలి. అంతే ! మా పాలెం వందగడపా అట్టయిపోయింది. కొందరు సుకపడ్డారు సచ్చి ! తిండి లేకే చచ్చారు. దేశం బాగున్న నాడే తిండిలా ! పనిలా! ఈనాడిట్టా తగులడుతుంటే ఏంచేస్తాం సావక ! ఎట్టా బతికుంటాం ? దేశానికిదేం తెగులొచ్చిందో ! సాతంత్రం సొరాజ్జెం అన్నారు. సొరాజ్జెం సొరగం అన్నారు. ఇదే సొరగం. అవును, సస్తేకదూ సొరగం కనపడేది. అంతే.

అక్బర్: భయ్యా ! జావ్ ! సొజావ్ !

గుండా: సొజావ్ ! (అక్బరు మెల్లగా అతన్ని లోనికి తీసుకెళ్ళి వదిలి వచ్చాడు)

పురు : స్వతంత్ర భారతదేశంలోని పేదవాడు ! కోటానుకోట్ల కూలీ రైతులంతా యిదేస్థితిలో వున్నారు. వాళ్ళ కొచ్చే ప్రతి కష్టానికి స్వాతంత్ర్యాన్ని ముడి పెడ తారు. వాళ్ళ కేం తెలుస్తుంది. తెలియజేసేవాళ్ళెవరు?

ఎంతటి మానవబలం, మేధస్సు వృధాపోతూంది. ఈ స్థితిలో స్వరాజ్యం భద్రంగా వుంటుందా ?

అక్బర్: ఎందుకుండదు ? స్వార్థంలేని ఈ కష్టజీవుల్నంతా సమీకరించి ఒకే బాటలో నడిపితే దేశానికి బలమైన కోటవుతుంది

పురు : అక్బరు ! మరచా ! వెంటనే మనము ఒకచోటికెళ్లాలి.

అక్బర్: ఎక్కడికి?

పురు : మోహన్‌దాస్, అబ్దుల్ కలాం కలసి శాంతిసైన్యాన్ని రక్షణశిబిరాల్ని ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. ఒక్కసారి వచ్చి పొమ్మన్నారు. మనకు చేతనైన సహాయం చేద్దాం వచ్చితే !

నసీం : రక్షణ శిబిరాలు, మన వూళ్లోనే!

పురు : అవును

నసీం : ఇప్పటికైనా జాగ్రదవస్థ కలిగిందన్నమాట రెండు జాతులకు. దేశం స్మశానం కాకముందే మేల్కొన్నారు.

పురు : ఎక్కడో ఒకచోట వుండకపోతాయా దయాదాక్షిణ్యాలు ?

నసీం : బాబా! కాస్త ఆగండి. (గదిలోకి వెళ్ళివచ్చింది) ఈ గుడ్డలు శరణార్థుల వుపయోగానికిచ్చి రండి.

పురు : ఎంతలో ద్రవించిపోతుందమ్మా నీ మనసు ! రా ! అక్బర్ !

[ఇద్దరూ వెళ్ళారు. ఒక్కక్షణం వ్యవధి. ఈసమయంలో నసీం వంటకు సంబంధించిన పని ఏదో చేస్తుంది. రాముడు వచ్చాడు. ఎడమచేతి వైపునుంచి. . .]

నసీం : (చాలా వుత్సాహంగా) తమ్ముడూ!

రాం : (ఏమీ పలక్కుండా కూర్చున్నాడు)

నసీం : (చిన్నబోయింది) ఏం తమ్ముడూ అలావున్నావు?

రాం : ఇక్కడ కొత్తవాళ్ళెవరైనా వున్నారా?

నసీం : అంటే ?

రాం : కొత్తగా ఇంట్లో ఎవరైనా వచ్చి వున్నారా అని.

నసీం : వున్నారు.

రాం : ఎవరు ?

నసీం : వత్సల అని నా స్నేహితురాలు.

రాం : ఆమెను కాస్త పిలుస్తావా ?

నసీం : ఎందుకు ?

రాం : నేనామెను చూడాలి.

నసీం : ఎందుకు ?

రాం : కారణం ఇప్పుడు చెప్పను.

రాం : నసీం !

నసీం : అంతకోపం ఎందుకు ? ఆ రహస్యమేమిటో చెప్ప రాదూ ? అసలు ముక్కూ మొహం ఎరగని ఆమెను నువ్వుచూడాలనటం ఏమిటి ?

రాం : ఆమెతో మాట్లాడాలి.

నసీం : ఇది మరీ బాగుంది. చూడటం కాదుకదా మాట్లా డాలీ ? ఏమిటి విశేషం ?

రాం : విశేషాలన్నీ విన్నవించుకోవాలా

నసీం : తప్పక. ఆమె మా గక్షణలోవుంది. ఆమెకు కలిగే మంచి చెడ్డలకు మేం పూచీపడ్డాం.

రాం : నసీం ! 'మేము, మీరు' దాకా వచ్చిందన్నమాట ?

నసీం : నువ్వేగా కారణం ? లేకుంటే నీ కంత గోప్యం ఎందుకూ ?

రాం : గోప్యం ఏమీ లేదు. ఆమెను మీ రెందుకు హిందువు ఇట్లో వుండ నివ్వకూడదు ?

నసీం : అది మాయిష్టం ! ఆమె సరాసరి మా యింటి కొచ్చింది. చేరదీశాం. ఇక్కడేవుండి పోతుంది !

రాం : శాశ్వతంగానా ! (వక్రంగావుంది ప్రశ్న)

నసీం : (అర్థం చేసుకొన్నది) ఏమో ! ఉంటేవుంటుంది. ఏం ?

రాం : (ఒక్క క్షణం ఆలోచించాడు. కోపం వచ్చింది) నేను కేవలం పొరబడ్డాను. నా నమ్మకమంతా వృధా అయి పోయింది.

నసీం : అందుకనే కాబోలు, ఎప్పుడూ మొలలో బాకుతో తిరుగుతున్నావు పాపం ?

రాం : నేనా ?

నసీం : ఆ ఫ్యాక్టర్ చూచాడటగా !

రాం : అబద్ధం ! పచ్చి అబద్ధం !

నసీం : మిమ్మల్ని నమ్మమంటావా ?

రాం : తప్పకుండా !

నసీం : అయితే మమ్మల్ని మీ రెందుకు నమ్మరండి ?

శాం : (చెంపకు తపీమని దెబ్బ యిచ్చినట్లయింది. కాని ఒక్క క్షణంలో తేరుకున్నాడు.) ఎట్లా నమ్మమంటావు! మీరింత నమ్మకద్రోహంచేసి ఎట్లా నమ్మ మంటావు! మా కళ్ళఎదటే మా జాతిని, మతాన్ని అవమాని స్తూంటే ఇంకా నమ్మమంటావా ?

నసీం : మతిపోయిందా!

రాం : అవును. మతిపోయింది, నసీం! నువ్వు, నువ్వుకూడా ఈ అన్యాయాన్ని నీ కళ్ళెదటే ప్రోత్సహిస్తావనుకో లేదు. స్త్రీ సహజమైన హృదయం నీ కుందను కున్నాను. ఏ మతం అయితే ఏం. ఏ కులం అయితే ఏం ? నీ జాతిని, స్త్రీ జాతినే నువ్విట్లా అవమానిస్తా వనుకోలేదు. ఈ రాక్షస కృత్యాన్ని నువ్వు—

నసీం : రాం ?

రాం : బెదిరిస్తున్నావా ? మీదగ్గర బాకులెప్పుడూ వుంటా యని నాకు తెలుసు! తెలిసే వచ్చాను. పొడిచేస్తావా! పొడిచే_కానీ_ఆ అమ్మాయిని ముందు పొడిచే, ఆ తరువాత నన్ను. నువ్వు పొడిచేలేవా ? నేనే చంపేస్తా నామెను. నన్ను నువ్వు నీ యిష్టం వచ్చినట్లు చిత్రవధ చేయి. సంతోషమే !

నసీం : మధ్య ఆమెందుకు చావాలి !

రాం. : చావాలి. చావకతప్పదు. మతంకోసం కాదు. కులం కోసంకాదు. స్త్రీ జన్మకోసం. స్త్రీ జన్మ పవిత్రతను కాపాట్టానికోసం. ఈ నీచపుబ్రతుకు బ్రతకటంకంటే చావటం మేలు.

నసీం : అది మీ హిందువుల కాదినుంచీవున్న ఆచారమేగా ?
ఆడదాని శీలాన్ని కాపాడటానికి చంపేయటంతప్ప
వేరేమార్గం లేదుమీకు.

రాం : అవును. మాకు ఎట్లాగో బ్రతకటంకాదు కావాల్సింది.
మర్యాదగా బ్రతకడం.

నసీం : ఇంతకూ ఆమె మర్యాదకేం లోపంవచ్చింది ?

రాం : నసీం! ఆమెనుమీరు బలత్కారంగా నికా—

నసీం : రాం! (ఉగ్రమూర్తి అయింది)

రాం : (ఆమెనుచూచి కొంచెం బిత్తరపోయాడు)

నసీం : నడు ! ఈ గడపతొక్కే అర్హత లేదింకనీకు. నడు—
ఊం—

రాం : (ఒకఅడుగు వెనక్కు వేశాడు.)

నసీం : ఈ పిశాచాలు నా యింట్లోకి వస్తాయని నే నెన్నడూ
వూహించలేదు. ఒకప్పుడు స్నేహంతో, ప్రేమతో
పవిత్రమైన యీ స్థలం మతపిచాచి చిందులగంగము
అవుతుం దనుకోలేదు (బాధతో కూలబడ్డది) రాం !
మతకలహాల విషయం ప్రస్తావించినంత మాత్రాన
మండిపడ్డ రాం వేనా నువ్వు ? మతకలహాల వార్త
లున్న పత్రికే యీ యింట్లో వుండకూడదన్న రాం.
వేనా నువ్వు ! ఇంతలో యింత మారిపోయావా ?
అబ్బ ! (కళ్ళుమూసుకుంది) ఆడదాన్ని, నిస్సహాయను
అనాధను, బిడ్డతల్లిని, మతంకోసం మతాన్ని రక్షించ
డానికోసం చంపుతారా ? చంపడమేనా మీరక్షణ?

(ఏడుస్తూన్నట్లుంది. ముఖం బాగా కనుపించడంలేదు.) నెత్తురు! ఊరంతా పీనుగలపెంట! ఇళ్ళన్నీ బూది కుప్పలు, వీధులన్నీ శ్మశానాలు — ఎక్కడచూచినా ఏడ్పులు, మూల్గులు, బాధ! (కటాలున లేచింది) మీరు మనుష్యులు కారు, రాక్షసులు, రాక్షసులూ కారు మృగాలు. పోయింది! మీలో హృదయం, కరుణ పోయింది! భారతదేశం నాశనమైపోయింది! స్వాతంత్ర్యం శాపమైపోయింది! వెళ్ళండి! వెళ్ళు! (అరిచింది)

రాం : (వెళ్తున్నాడు)

[గది తలుపులు తెరుచుకొని వత్సల వచ్చింది.]

వత్సల : తమ్ముడూ!

నసీం : వత్సలా!

రాం : (తిరిగి చూశాడు. బాకుమీదికి చెయ్యిపోయింది. కాని వెళ్ళాడు)

వత్సల : ఉండు చెల్లీ! నేను మాట్లాడుతాను రాంతో. తమ్ముడూ! (ముందుకు పోతూంది)

(ఈపాటికి రాముడు వెళ్ళాడు. లోపలనుంచి ఒక బాకు విసురుగా రావడం వత్సలను నసీం లాగటం ఒకటిగా జరగటంవల్ల బాకు ఎవ్వరికీ తగలకుండాగోడనున్న గాంధీ పటానికి తగిలింది. ఆ దెబ్బతో అద్దం పగిలి గల గలా కిందరాలింది. నసీం వత్సలలు ఒక్కక్షణం అట్లా నిలుచున్నారు. నసీం మెల్లగా ఆ గాజు పెంకులన్నీ ఏరి గాంధీ పటం చేతికి తీసుకొని) మహాత్ముని హృదయం ప్రక్కలైంది. మొన్ననే స్వాతంత్ర్యదినంనాడే

తనచేతులారా ఇచ్చాడు బాపూజీని! ఈనాడు తనకే తెలియక, వెర్రిఆవేశంలో .గలగొట్టాడు! స్వాతంత్ర్య సమరంలో మహాత్మున్ని బలితీసుకొంటుందనుకున్నాం. స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది. స్వతంత్ర భారత దేశమే ఆయన్ని ఆహుతి చేసుకుంటూంది. మహాత్ముడీ శాంతి యాత్రలో జీర్ణించిపోయాడు! ఆయన్ను మనం దక్కించుకోవాలి! స్వాతంత్ర్యాన్ని నిల్పుకోవాలి! తప్పదు! (వెర్రిగా మాట్లాడుతూంది)

వత్సల : (ఆలోచిస్తూంది) నసీం !

నసీం : ఏం వత్సలా ?

వత్సల : పోతూ పోతూ ఎంతటి చిచ్చు పెట్టి పోయాడు తెల్ల వాడు. ఈ చిచ్చులో దేశమంతా మసి అయిపోవాల్సిందేనా? మళ్ళా మధ్యస్థానానికై మూడవవాణ్ణినెత్తి కెక్కించుకుంటామా ?

నసీం : ఏమిటా నిరుత్సాహం ? పేదప్రజ పిడికిలిబిగిస్తే వింధ్య పర్వతమైనా విరిగిపోతుంది. ఈ మతకలహాలలో చస్తూన్నది మనం! మనకు రాజకీయల్లేవు. మనకు మతాల్లేవు. కులాలవసరం లేదు. మనమంతా ఒకటే కులం, కష్టజీవులం. మన రాజకీయాలు, తిండీ గుడ్డ! మన మతం సమతం! అంటే చెల్లీ! ఈ అనలాన్ని రేపింది స్వార్థపరులు, గూండాలు. వాళ్ళకు తుపాకులు, జీపులు, బాంబులు సప్లై చేశారు, మాటా ముల్లెతో కదులుతూన్న తెల్లవాళ్ళు! సంస్థానాధీశులు

చేతులు కలిపారు. కానీ అన్ని ప్రదేశాల్లోని అల్ప సంఖ్యాకులు, అన్ని మతాలవారు ఏకమైతే—

[తలుపు తట్టిన చప్పుడు]

నసీం : (అర్ధోక్తిలో తటాలని ఆగింది. ఒక్క-క్షణంలో ఆలోచించి) ఎవరు ?

రహీం : నసీం !

నసీం : (వెళ్ళి తలుపు తెరచి రహీంతోపాటు వచ్చింది)

రహీం : అవును. నేను చెప్తున్నాను. నా యీ మాటైనా వినండి. ఊళ్ళో అందరూ వెళ్తున్నారు. అన్ని యిళ్ళు ఖాళీ అయిపోతున్నాయి. నలుగురితోపాటు మనం కూడా ! ఏమంటావ్ ?

నసీం : బాబా రానీ ఆలోచిసాం.

రహీం : ఈ ఆలోచనలతోనే ఇంతదూరం నెట్టారు. మీరేమో చాలా భద్రంగా వున్నట్లు కలగంటున్నారు. ఇన్నాళ్లూ మనమీదవున్న గౌరవంచేత వూరుకున్నారు. ఆ కాలం కూడా మించిపోయింది.

నసీం : మంచిదే !

రహీం : నా మాటలను మొదటనుంచీ మీరు సరిగా అర్థం చేసుకోవటంలేదు. మీరంతా దేశాన్నుద్ధరించే మహాత్ములనుకుంటున్నారు. అంతే !

నసీం : స్వాతంత్ర్యోత్సవంనాడు కట్టిన తోరణాలు ఇంకా వాడిపోలేదన్నయ్యా !

రహీం : చాలించు నీ పరిహాసం ! వెంటనే ఇక్క-డనుంచి కదలాలి.

నసీం : పిరికిపందలా పారిపోవాలంటావు.

రహీం : లేదు. తెలివిలేని వాళ్ళలా చావాలంటాను!

నసీం : ఎన్నిసార్లు చస్తాం. మనం పారిపోవడంవల్లనే ద్వేషాలు పెరుగుతున్నాయి.

రహీం : ద్వేషాలమాట దేవుడెరుగు. మనం ఇక్కడ బతకలేం. బండ్లమీద, హోటల్లో, దుకాణాల్లో అన్నిట్లో హిందువులకు మాత్రం అని వ్రాసేసారు. మనకు ఇంక నిప్పు కూడా పుట్టదు ఇక్కడేవుంటే బాకు పోటుతో కాకున్నా ఆకలిబాధతో చావాలి.

నసీం : ఈ జనాభా మార్పు నా కిష్టంలేదు.

రహీం : నీ యిష్టాయిష్టాలకు మేం చావలేం!

నసీం : ఈ వేలం వెర్రికి నేను తలవంచలేను.

రహీం : నసీం! నువ్వు కదలాల్సిందే!

నసీం : మీరందరూ వెళ్ళండి. నే నిక్కడే వుంటా.

రహీం : వీల్లేదు.

నసీం : నేను రాలేను. (వెళ్ళింది)

రహీం : (విసురుగా ఒక్కసారి ఈ చివరినుంచి ఆ చివరిదాకా తిరిగాడు)

వత్సల : (ఏదో ఆలోచనలనుంచి తటాలని మేల్కొని) భాయ్!

రహీం : (తిరిగి చూచాడు)

వత్సల : మీ రిక్కడనుంచి వెళ్ళాలా?

రహీం : ఇక్కడనుంచి అంటే!

వత్సల : ఈపేట వదలి.

రహీం : కాదు. ఈ పేటలోనే వుండి ఈ లోకాన్నే వదిలి వెళ్లాలి!

వత్సల : (చాలా బాధకలిగింది. ఏమీ పలకలేదు)

రహీం : (గమనించాడు) వత్సలా! నామాట వింటావా?

వత్సల : ఏమిటో చెప్పన్నయ్యా?

రహీం : నీకు నసీంఅంటె వాత్సల్యం వుందా?

వత్సల : వుందని నేను చెపితే నమ్ముతావా?

రహీం : అయితే నసీంకోసం, నసీం అన్నయ్యకోసం, నసీం సంసారంకోసం, ఈ ఒక్క సహాయం చేస్తావా? నసీం నీకోసం ఎంత త్యాగం చేసింది? ఇంకా ఆమె ప్రాణా లను, ఆమె కుటుంబ ప్రాణాలనుకూడా కోరటం నీకు న్యాయమా చెప్పు?

వత్సల : అన్నయ్యా! (దుఃఖం పొంగివచ్చింది.)

రహీం : ఎవ్వరికీ బాధలేనిమార్గం ఒకటి చెప్తాను. వింటావా?

వత్సల : (తల ఆడించింది)

రహీం : దయచేసి నువ్వు—

వత్సల : వెళ్తాను.

రహీం : కాదు వత్సలా! రెఫ్యూజీ క్యాంపులు ఏర్పాటు చేస్తు న్నారు. అక్కడికి వెళ్లు. నిన్ను భద్రంగా నేను చేర్చి వస్తాను. ఏం? నసీముకుక్కూడా నచ్చచెప్పు. వత్సలా! ఇందర్నీ కాపాడినదాన వవుతావు! ఏం?

వత్సల : అలాగే అన్నయ్యా! కానీ—

రహీం : కానీ ?

వత్సల : నా కోరిక ఒక్కటి నువ్వంగీకరిస్తావా ?

రహీం : ఏమిటి ?

వత్సల : ఇదివరకే చెప్పాను. నేను వెళ్తాను. నాకేమీ ఆశ లేదు. అన్నయ్యా ! ఆ ఒక్క పసికందునుమాత్రం కాపాడతానని మాట యిస్తావా ?

రహీం : ...అలాగే, బిడ్డనిక్కడే వుండనీ !

వత్సల : నసీం ! నసీం !

[నసీం వచ్చింది.]

వత్సల : నామాట ఒక్కటి నువ్వు మన్నించాలి నసీం !

నసీం : నాకంతా తెలుసు, విన్నాను. సరే, వెళ్ళిరా !

వత్సల : బాబాతో చెప్తావు కదూ ?

నసీం : (తలవూపింది) రహీం, ఒక్కమాట ! బ్రతుకు కాదు శాశ్వతం ! చావు తప్పనిది ! ఈ ఇంటిగౌరవాన్ని— ఎందుకు—మానవజన్మ మర్యాదలను నిలబెట్టు. వత్సలను నీకు వప్పగిస్తున్నా, జాగ్రత్త !

[వత్సలను, రహీంను గడపదాకా వదలి వచ్చింది. రాం ఇటువైపునుంచి పరుగెత్తు కొచ్చాడు.....]

రాం : నసీం ! నసీం !

నసీం : ఏం !

రాం : రహీం వున్నాడా ?

నసీం : లేదు

రాం : బాబా!

నసీం : బాబా యింకా రాలేదు.

రాం : ఓహ్! ఏంచేయాలి? వాళ్ళువచ్చేస్తారు వచ్చేస్తున్నారు. నసీం! నువ్వొక్కత్తెవు వెళ్ళగలవా? వెళ్లు నసీం! వెళ్ళు.

నసీం : ఎక్కడికి ఎందుకు రాం?

రాం : నేను చూడలేను నసీం! నాకళ్ళారా నేనుచూస్తూండలేను. నిన్ను వాళ్ళు బతకనివ్వరు. వాళ్ళు రాక్షసులు వాళ్ళ దృష్టిలో ఆడ, మగ, పెద్ద, చిన్న, ముసలి, ముతక అన్న తేడాలే లేవు. వెళ్లు నసీం!

నసీం : ఈ ముస్లింపై ఇంతలో దయ కలిగిందేం? ఇంతలో మారిపోయావే!

రాం : నసీం! నువ్వేమైనా అను. నీ యిష్టం వచ్చినట్లు అను. కానీ, దెప్పిపొడుపుల కిది కాదు సమయం. ఒక్కటి మాత్రం నమ్ము. ఈ హృదయంలో ద్వేషం అన్నది ఏనాడూ లేదు. నువ్వు ముస్లిం స్త్రీ వయినా సీతల తెగిపడుతూంటే చూడలేను నసీం! వెళ్ళు నసీం! నా తల్లివి కదూ వెళ్ళు!

నసీం : వెళ్ళను. అధర్మం ఏ రూపంలో వచ్చినా ఎదుర్కొంటాను. ముస్లిం అయినా, హిందువైనా అధర్మం అధర్మమే! మనం ధర్మవీరులం కావాలి రాం! పిరికి పందలు కాకూడదు.

రాం : నసీం! (లోపలికి పరుగెత్తాడు.)

[నసీం నడుం బిగిస్తోంది.]

రాం : (మళ్ళా వచ్చాడు) నసీం! కొంప కగ్గి పెట్టారు. తగల బడిపోతూంది. ఆ పక్కంతా కూలిపోయింది. ఇంకొక్క క్షణంలో ఈ కొంపకూడా మసిఅయిపోతూంది. వాళ్లు వచ్చేస్తున్నారు నసీం!

నసీం : రాం! నువ్వు మగవాడవన్నది మరిచిపోకు. ఆడదాని ఎదట ఇట్లా ఏడుస్తావా! రానీ, నిలు—

రాం : (చెప్పలేని బాధ. ఏమీ చేయలేని పరిస్థితిలో అవస్థ పడుతున్నాడు. బయట కలకలం.)

నసీం : వచ్చారు.

రాం : వచ్చారు! (ద్వారం వద్దకు పరుగెత్తాడు, తలుపులు మూయబోయాడు. బయటవాళ్లు దబాలున తీసారు. నసీం కఱ్ఱ విసిరింది. ఎవరికో తగిలింది. కెవ్వుమని కేక. ఒకడు రామును తోసుకొని లోపలికొచ్చాడు. నసీం కఱ్ఱపై కెత్తింది. వాడు కత్తితీశాడు. రాం అడ్డు పడ్డాడు.)

రాం : ముందు నన్ను చంపండి!

గుండా : నువ్వు హిందువు కావూ ?

రాం : అవును.

గుండా : మరి దాని కడ్డు నిలుస్తావేం ?

రాం : ఆమె నా చెల్లెలు.

గుం : తురకది.

రాం : అవును.

గుండా : చెల్లెలు (వాడు, వాడి వెనకాలవున్న వాళ్లందరూ ఒక్క సారి పెద్దగా నవ్వారు) ఛీ! సిగ్గులేదూ ?

రాం : నేనుకాదు సిగ్గుపడాల్సింది, మీరే! హిందుమతానికే కళంకం తెస్తూన్నందుకు మీరు సిగ్గుపడాలి. మతం పేరిట తోటి మానవ మారణహోమం చేస్తూన్నందుకు మీరు సిగ్గుపడాలి.

గుండా : ఆపు నీ వుపన్యాసం అంతటితో! పేడివెధవ! మహా దయగలవాడు బయల్దేరాడు. ఇటువంటి ముండమోపు లుండబట్టే మనవాళ్లు నౌఖాలీలో కసాయి కత్తికింద మాంసం మాదిరయ్యారు.

రాం : అవును. మీబోటి శూరులుండబట్టే పంజాబులో మతం నిలిచింది.

గుండా : సరే లేవోయ్, అడ్డులే! ఎందు కన్యాయంగా చస్తావ్!

రాం : చంపేయండి. మానవత్వంకోసం చస్తాను. చంపేయండి.

గుండా : బెదిరిస్తావేం చంపేయండని! (ఈడ్చి లాగి విసిరాడు దూరంగా.)

[నసీం కత్తి విసిరింది. వాడు దెబ్బతో పడిపోయాడు. ఇంతలో ఇంకొకడు నసీంను కత్తితో పొడిచాడు. నసీం కేకవేసి ఒరిగింది. రాం ఆమెను చేతుల్లో పట్టుకున్నాడు. 'హిందుస్థాన్ జిందాబాద్!' అని అందరూ అరుస్తూ వెళ్ళారు................]

రాం : నసీం! నసీం!

నసీం : భాయ్! వత్సల! వత్సలేమైందో? ఇంకా రహీంగా రేదూ ?

[కిటికీలోనుంచి తుపాకి ప్రేలింది. రాం ఆ దెబ్బతో నేల కొరిగాడు. 'పాకిస్తాన్ జిందాబాద్!' అని కేక. వాకిలి వైపునుంచి రహీం వచ్చాడు............]

రహీం : రాం !

రాం : రహీం !

రహీం : ఒక్క కంచంలో తిన్నాం !

రాం : ఒక్క గోరీలో నిద్రపోతాం ! (పడిపోయాడు)

నసీం : భాయ్ ! వత్సల ! వత్సల ! (అతికష్టంమీద లేచింది.)

రహీం : బహిన్ ! వత్సల ఖూనీహువా !

నసీం : ఖూనీ ! రహీం ! ఖూనీ ! వత్సలను చంపేశావు. వత్సల చచ్చిపోయింది. ద్రోహం ! జావ్ ! జావ్ !

అయిపోయిందీ ! అయిపోయింది !

స్వతంత్రభారత స్వర్గఖండము
శ్మశాన భూమిగ అయిపోయింది !
మతావేశ పైశాచిక భీకర
నాట్యరంగముగ అయిపోయింది !
మానవ మారణ హోమధూమములు
పల్లె పల్లెకును ప్రాకినవి
మానవరక్త నదీనదమ్ములు
మన భూమంతా పారినవి !

[పాట ఆగిపోయింది. లోపల్నుంచి పొగమంటలు వస్తున్నాయి. వాకిలివైపునుంచి తాపీగా డాక్టరు ప్రవేసించాడు. పడివున్న శవాల నొకసారి తీరికగా చూసి వికటాట్టహాసం చేశాడు......]

డాక్టర్: భారతదేశం స్వతంత్రమైంది. భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చాం. (మరల వికటాట్టహాసం.)

[ఇదే సమయానికి బయటనుంచి 'రాం! రహీం!' అంటూ అక్బర్, పురుషోత్తములు అరుస్తూ వచ్చారు. చచ్చి పడివున్న బిడ్డలను చూశారు. తాపీగా నిల్చున్న డాక్టరును చూశారు. ఇద్దరు అగ్ని పర్వతాలలా చేతులుకలిపి ఒక్కసారిగా లేచారు.]

అక్బర్: బద్మాష్; బంగారు భారతదేశాన్ని వల్లకాడు చేయాలని చూశావ్!

పురు : మాలో మాకు కలతలుపెట్టి నెత్తినెక్కి కూర్చోవాలని చూశావ్!

అక్బర్: నీ ఆటలు సాగవు. మేము ఒకటిగా నిలుస్తాం.

పురు : నిలచి నీ పెత్తనాన్ని నాశనం చేస్తాం

[అక్బర్, పురుషోత్తముల నరసింహాకృతులు చూసి డాక్టర్ బెదిరాడు. మెల్లగా జారుకున్నాడు...]

రహీం : నసీం! బహిన్! వత్సలను నేనుకాదు చంపింది! చూడు, నేనూ వత్సలతోపాటు పోతున్నాను. వత్సల తుదికోర్కె తీర్చలేకపోయాను. ఆమెను ప్రాణాలతో నీకు చూపించలేకపోయాను. నీ చేతుల్లో నీ స్నేహితురాల్ని, కాదు – నీ స్నేహితురాలి శవాన్ని పెట్టాను. నసీం! రెఫ్యూజీ క్యాంపుకు కాదు, ఈ మతభేదాలే

లేని మరో లోకానికి ఆమెతోపాటు, ఆమెకుతోడుగా వెళ్తున్నాను. భద్రంగా చేరుస్తాను.

నసీం : వత్సలా! నేనూ, నేనూ నీతో - వస్తున్నా. (వత్సల శవంమీద వాలింది. పై రహీం, వత్సలల మాటలు జరుగుతూండగానే నేపథ్యంలో సన్నగా పాట విని పిస్తూంది.)

[తెర పడుతుంది.]

~~~~*~~~~
~~~~

ర చ యి త

ఆంధ్ర దేశంలో, ఆధునిక నాటక లోకంలో 'ఆత్రేయ' పేరు విననివారుండరు. నటుడై, నటనానుభవంతో, నాటక రచనకు దిగి, నటుడుగానూ, నాటక రచయితగానూ, మంచి పేరు ప్రఖ్యాతులు గడించిన వారిలో వీరు ప్రథములు. నటనద్వారానూ, నాటక రచనద్వారానూ నాటక రంగంలో బ్రహ్మాండమైన విప్లవం తీసుకువచ్చి, ఆంధ్రదేశపు దృష్టిని సాంఘిక నాటకాలమీదికి మరలేట్టు చేశాడు. ఈనాడు ఆంధ్రదేశంలో పల్లె పల్లెలో ఇంత నాటకవ్యామోహం కలగటానికి కారణం చాలవరకు ఈయన నాటకాలేననవచ్చు.

నెల్లూరుజిల్లా, సూళ్లూరుపేట జన్మస్థలం. చాలాకాలం పత్రికా రచయితగా పనిచేశారు. ప్రస్తుతం మద్రాసు, కోయంబత్తూరు సినిమా కంపెనీలలో రచయితగా వుంటున్నారు.

వీరి నాటకాలు: పరివర్తన, ఈనాడు, ఎన్. జి. వో., విశ్వశాంతి, కప్పలు, తిరపతి, భయం. నాటికలు: ప్రగతి, ఎవరు దొంగ? మొదలైనవి......

EENADU
ATREYA
★
A DESI PUBLICATION
Re. One As. Eight